

Posiedzenia Komisji Naukowych PAU w 2018 roku

Wydziałowe

KOMISJE WYDZIAŁU I FILOLOGICZNEGO

Komisja Filologii Klasycznej

Przewodniczący: Kazimierz Korus
Zastępcy przewodniczącego: Joachim Śliwa
Marek Wilczyński
Sekretarz: Krzysztof Pawłowski

- 23.01** – dr hab. Leszek Zinkow, *Starożytny Egipt w poezji polskiej*
13.02 – prof. dr hab. Joanna Komorowska, *(Ps.)Simplicjusz o definicji, statusie i aktywności duszy jednostkowej*
20.03 – prof. dr hab. Janusz Gruchała, *Obecność tradycji klasycznej w łacińskich wierszach Stanisława Biezanowskiego o niepokalanym poczęciu Maryi*
17.04 – prof. dr hab. Jerzy Styka, *Kategoria stylistycznej jasności w ujęciu teoretyków greckich i rzymskich*
22.05 – prof. Bruno Bleckmann, *Peter the Patrician and the Persian War*
23.10 – prof. dr hab. Joanna Komorowska, *Filozofia i jej definicje: Ammoniosa wstęp do lektury Porfiruszowej Isagoge*
20.11 – prof. dr hab. Adam Łukaszewicz, *Votum separatum na temat wygnania Owidiusza*
18.12 – prof. dr hab. Marek Wilczyński, *Roma capta – zajęcie Rzymu w 410 i 455 r. w relacjach historyków późnoantycznych*

Komisja Neofilologiczna

Przewodnicząca: Barbara Sosień
Zastępca przewodniczącej: Marta Gibińska-Marzec
Sekretarz: Stanisław Jasionowicz

17.01 – prof. dr hab. Roman Sosnowski, prof. dr hab. Jadwiga Miszalska, *Profesor Stanisław Widłak. Działalność naukowa ostatnich lat i zasługi dla italianistyki*

Wspomnienie o Profesorze przedstawiła prof. dr hab. Jadwiga Miszalska. Omówiła osiągnięcia naukowe Profesora i drogę jego kariery uniwersyteckiej, a następnie przypomniła nieocenione zasługi dla powstania krakowskiej italianistyki w latach siedemdziesiątych. Tradycje badań nad literaturą i językiem włoskim w Krakowie nie były nowe; sam Stanisław Widłak już wcześniej prowadził takie badania, a przed nim nie brakowało wybitnych romanistów zajmujących się Włochami, ale dopiero na początku lat siedemdziesiątych dzięki wysiłkom Profesora ruszyła italianistyka jako odrębny kierunek studiów. Pierwszymi studentkami nowo otwartego kierunku były m.in. prof. Miszalska i obecna również na spotkaniu Komisji mgr Jolanta Kornecka. W dalszej części wystąpienia prof. Miszalska przypomniała też zasługi Profesora dla Instytutu Filologii Romańskiej, którego był przez wiele lat dyrektorem.

W drugiej części posiedzenia dr hab. Roman Sosnowski zreferował treść artykułu autorstwa Stanisława Widłaka *Italianismi in polacco nel contesto slavo-occidentale* (Italianizmy w polszczyźnie w kontekście zachodniosłowiańskim), który to tekst ukazał się już po śmierci Profesora we włoskim czasopiśmie „Testi e linguaggi”, w numerze poświęconym obecności italianizmów w językach świata.

W kolejnej części obecni podzielili się swoimi wspomnieniami związanymi z prof. Widłakiem. Głos zabrał m.in. prof. dr hab. Kazimierz Korus, który w pięknych słowach opowiedział o wspólnym pobycie w Rzymie i wzruszająco nakreślił sylwetkę Stanisława Widłaka jako dobrego, serdecznego kolegi.

Posiedzenie zakończyła krótka prezentacja zdjęć związanych z ważnymi momentami w życiu Profesora. Zdjęcia zostały udostępnione przez rodzinę, która wzięła udział w tym specjalnym posiedzeniu Komisji (prof. dr hab. Roman Sosnowski).

19.03 – prof. dr hab. Maria Kłańska, dr hab. Katarzyna Jaśtał, dr hab. Jadwiga Kita-Huber, dr Paweł Zarychta, *Vita pro litteris*. Wieczór poświęcony pamięci profesor Olgi Dobijanki-Witczakowej

Dnia 21 marca 2018 r. w Towarzystwie Miłośników Historii i Zabytków Krakowa odbyło się posiedzenie Komisji Neofilologicznej PAU poświęcone

pamięci profesor Olgi Dobijanki-Witczakowej, długoletniej przewodniczącej tejże Komisji (1999–2006). Posiedzenie, zatytułowane *Vita pro litteris*, prowadziła prof. dr hab. Maria Kłańska, kierownik Zakładu Literatury Niemieckiej IFG, która przedstawiła biografię prof. Dobijanki. Następnie główne aspekty jej działalności naukowej naświetlono w trzech krótkich referatach. Dr Paweł Zarychta przedstawił jej studia nad twórczością G. E. Lessinga, m.in. jej przekład i opracowanie *Dramaturgii hamburskiej* (I wyd. 1956), wydane i opracowane przez nią dramaty Lessinga oraz rozprawę habilitacyjną *Teoria tragedii Lessinga* (1961). Podkreślił wkład prof. Dobijanki zarówno w międzynarodowe badania nad Lessingiem, jak i w upowszechnienie wiedzy o tym autorze i samej jego twórczości w Polsce. Dr hab. Katarzyna Jaśtał poświęciła swe wystąpienie wydawanym pod redakcją prof. Dobijanki edycjom Ossolineum, przywołując m. in. *Cierpienia młodego Wertera* J. W. Goethego oraz dramaty F. Schillera – *Zbójcy*, *Intryga i miłość*, *Maria Stuart* i *Wilhelm Tell*, a także pisma estetyczne obu pisarzy. Polskie przekłady tych utworów ukazywały się opatrzone szczegółowymi komentarzami i obszernymi wstępami prof. Dobijanki, która sytuowała badane dzieła w szeroko rozumianym kontekście literatur europejskich. Dr hab. Jadwiga Kita-Huber przypomniała prace prof. Dobijanki z okresu jej działalności w Komisji Neofilologicznej PAU, zarówno jej program działania, zamieszczony w wychodzących początkowo pod jej redakcją „Pracach Komisji...”, jak i trzy wystąpienia (o J. G. Herderze, F. Schillerze i recepcji dramatów Szekspira w krajach niemieckojęzycznych). Po referatach miała miejsce część wspomnieniowa, połączona z prezentacją zdjęć z działalności prof. Dobijanki-Witczakowej w IFG (dr hab. Jadwiga Kita-Huber).

18.04 – prof. dr hab. Krystyna Stamirowska, prof. dr hab. Marta Gibińska, prof. dr hab. Teresa Bela, dr hab. Anna Walczuk, prof. dr hab. Katarzyna Mroczkowska-Brand, *Przemysław Mroczkowski. Uczony. Anglista*

Posiedzenie Komisji Neofilologicznej PAU w dniu 18 kwietnia 2018 r. poświęcone było sylwetce naukowej prof. Przemysława Mroczkowskiego, założyciela i pierwszego przewodniczącego Komisji. Przedstawiono osiągnięcia Profesora w studiach nad angielską literaturą średniowieczną, w badaniach szekspirologicznych, w historii literatury angielskiej; omówiono jego prace poświęcone twórczości G. K. Chestertona, Henry’ego Newmana i Józefa Conrada-Korzeniowskiego. W sesji wystąpili profesorowie: Krystyna Stamirowska, Władysław Witalisz, Marta Gibińska, Teresa Bela, Anna Walczuk, Paweł Kłoczowski i Katarzyna Mroczkowska-Brand (Marta Gibińska).

23.05 – prof. dr hab. Anna Bochnakowa, *Tabu w terminologii kulinarnej*

W wystąpieniu przedstawiono polskie i francuskie terminy kulinarne, które uznać można za eufemizmy. Chodzi o nazwy potraw przyrządzonych z podrobów. W języku polskim najczęściej używane są tu zdrobnienia: *móźdzek*, *wątróbka*, *plucka* i in. Zdrobnień używamy także w odniesieniu do potraw z innych części tuszy: *żeberka*, *karczek* i in. Niekiedy danie określane jest odmiennie od nazwy wykorzystanego surowca: *ozorek* (język), *cy-naderki* (nerki) i in. W języku francuskim obserwuje się podobny zabieg: *rognons* (nerki), *rognons blancs* lub *amourettes* (jądra baranie lub cielęce), *mou* (plucka). Zdrobnienia są rzadsze: *cervelle* (móźdzek), dawne *petite oie* (gęsie podroby). Fakt użycia odmiennej od określenia anatomicznego nazwy potrawy jest prawdopodobnie spowodowany dążeniem do uniknięcia skojarzenia z nazwami organów ludzkich. Posługiwanie się eufemizмами, tworzonymi za pomocą środków leksykalnych bądź słowotwórczych, świadczyć może o przestrzeganiu językowego tabu w terminologii kulinarnej.

20.06 – dr hab. Ewa Stala, *Chilijskie argentyzmy – wpływ argentyńskiej odmiany hiszpańskiego na aktualną leksykę hiszpańskiego z Chile*

Referat dotyczył wpływu między dwiema odmianami języka hiszpańskiego: argentyńskiej i chilijskiej. Korpus badania stanowiły leksemy wyekscerpowane z najnowszego słownika chilijskiej odmiany hiszpańskiego: *Diccionario de uso del español de Chile* (2010). Spośród 103 wyekscerpowanych leksemów, mogących wskazywać na pierwotną przynależność do leksyki argentyńskiej, analizie poddaliśmy ostatecznie (dokonując redukcji według przedstawionej metody badawczej) pięć jednostek leksykalnych będących ewidentnymi zapożyczeniami w chilijskiej odmianie hiszpańskiego (tj. *bancar*, *finoli*, *lenteja*, *palo*, *pilcha*). Następnie przedstawiliśmy możliwość przyczynę takich jednokierunkowych zapożyczeń międzodialektalnych: jest to tzw. ukryty prestiż (hiszp. *prestigio encubierto*, ang. *covered prestige*), jakim cieszy się wśród Chilijczyków ta odmiana hiszpańskiego, ale też zacytowaliśmy istniejące już badania na ten temat, w tym termin powstały na określenie takich jednokierunkowych zapożyczeń: pol. *asymetryczna nieprzepuszczalność* (hiszp. *impermeabilidad asimétrica*). Tym samym referat stał się przyczynkiem do dyskusji na temat kryteriów decydujących o przynależności danej jednostki leksykalnej do konkretnej odmiany języka.

17.10 – prof. dr hab. Marta Gibińska, „*Jak odróżnić taniec od tancerza*”: *wiersze W. B. Yeatsa, Herberta i Szymborskiej. Dialog poetów z Izadą Duncan w tle*

Izadora Duncan (1877–1927) i jej taniec, wyzwolony z gorsetu tańca klasycznego, wywoływał szalony entuzjazm zarówno w Stanach Zjednoczonych

(gdzie się urodziła i zaczęła swoją karierę), jak i w Europie. Była muzą i natchnieniem artystów, wcieleniem marzeń i idei piękna swego czasu. Irlandzki poeta W. B. Yeats (1865–1939) nie pisał wprawdzie poezji o jej tańcu, ale ostatni wers jego bardzo znanego utworu *Wśród dziatwy szkolnej*, cytowany w tytule niniejszego artykułu, nawiązuje niewątpliwie do tanecznej estetyki, którą reprezentowała, i jest wykorzystany jako motto do analizy wierszy Yeatsa, Szymborskiej i Herberta. O ile Yeats nie pisze wprost o Izadorze, ale posługuje się ideą doskonałego tańca jako metaforą życia, o tyle polscy poeci, wychodząc od spojrzenia na fotografię legendarnej tancerki (Szymborska), czy też czytając jej autobiografię (Herbert), zapraszają do refleksji nad rozziwem pomiędzy legendą a prawdą i nad niemożnością wejścia w czas miniony. Yeats i Szymborska próbują w swych wierszach ocalić życie; Herbert ocala sztukę, dając jej życie wieczne w ludzkiej pamięci i wyobraźni. Ale w każdym utworze życie (Izadora) i sztuka (taniec) wirują razem, tajemnicze, zagadkowe, nad przepaścią ludzkiego zapomnienia, nad przepaścią ludzkiej wyobraźni, ratowane poetyckim słowem.

21.11 – (gościnnie) dr hab. Krzysztof Bielawski, *Τί δέϊ με χορεύειν*; – „po co mam tańczyć?” (*Sofokles, Król Edyp 896*). *Taniec po grecku: słowa, postawy, interpretacje*

Przywołany w tytule cytat pochodzi z trzeciego wejścia chóru w *Edypie królu* (trzecie *stasimon*). To to samo *stasimon*, z którego pochodzi słynna fraza Sofoklesa, przywoływana w nieskończoność, od Arystotelesa poczynając po dziś dzień: „pycha rodzi tyrana” (873). Antystrofa zawierająca ten wers kończy się okrzykiem chóru: „nigdy nie przestanę uznawać boga za władcę!” (881). W kolejnej strofie tego wejścia (wbiegnięcia, w-tańczenia) chóru, śpiewa on o upadku obyczajów – o pogardzie w słowach i czynach, o braku lęku przed Dike i braku szacunku dla świątyń, o gonitwie za nieprawym zyskiem i bezbożności, wreszcie o tym, „czego się nie godzi”. Wieszczy, że złoczyńcy nie umkną kary bogów. Ze smutkiem jednak konkluduje: „Skoro takie postawy zyskują uznanie, to po co mam tańczyć?” Na co mi taniec? Grecki taniec w swej istocie pozostaje w ścisłym związku nie tylko z dramatem, co oczywiste, ale z religijnością i kultem.

Grecka religijność jest preformatywna i adogmatyczna, co oznacza, że nie posiada ona ustalonego kanonu wierzeń dogmatycznych i moralnych, a definiuje się i wyraża wyłącznie przez akty kultu, które mają charakter performatywny: ofiara, modlitwa i procesja – wszystkie one są w sposób istotny i nierozdzielny związane z tańcem.

Wykład omawia zjawisko tańca w starożytnej Grecji, zaczynając od leksykografii i pojęć podstawowych (*choreia, orchesis, hyporchema*), przez

starożytne teksty i traktaty o tańcu (Hezjod, Homer, Herodot, Atenajos, Lukian), aż po ikonografię.

19.12 – (gościnnie) dr hab. Halina Marlewicz, *Historie opowiadane ciałem. Bharatanatjam – indyjski taniec-teatr*

Bharatanatjam to dosłownie taniec (*natja*) Indii (*bharata*) lub taniec opisany przez Bharatę. Pierwsze opisy teoretyczne bharatanatjam znalazły się w tekście z dziedziny dramaturgii i teatrologii *Natjaśastra* (*Nāṭyaśāstra*, IV w. p.n.e.–IV w. n.e.). W najdrobniejszych szczegółach omówiono w nim gesty, mimikę, pozycje i ułożenia ciała oraz kończyn tancerki lub tancerza, wraz z przypisywanymi im celami. Współcześnie bharatanatjam funkcjonuje jako stosunkowo niedawne określenie udratyzowanego tańca wywodzącego się z Tamilnadu (Południowe Indie). Taniec ten, przez wieki swojego istnienia do początku lat 30. XX w., znany był jako *sadir nać*, taniec solo, lub *dasijattam*, taniec *dewadasi*, służebnicy boga. Nie spodobał się on brytyjskim kolonizatorom, którzy w 1890 roku zainicjowali wśród hinduskich intelektualistów i reformatorów ruch antytaneczny (*anti-nautch*), w efekcie którego taniec został zakazany występów. W latach 20. i 30. XX wieku, E. K. Iyer oraz Rukmini Devi Arundale sprawili, że ta tradycja taneczna odrodziła się w nowym duchu, przywrócona do stanu „klasycznej czystości”, opisanej w *Natjaśastrze*. Podczas wykładu przedstawiono zawiłą genezę klasycznego tańca indyjskiego bharatanatjam, opisano jego rodzaje i różne techniki taneczne, które zilustrowano krótkimi fragmentami filmów.

Komisja Kultury Słowian

Przewodnicząca: Hanna Kowalska-Stus
 Zastępcy przewodniczącej: Bogusław Dopart
 Dorota Gil
 Sekretarz: Urszula Cierniak

19.01 – dr hab. Mariusz Kowalski, *Geografia średniowiecznej Słowiańszczyzny*

2.03 – dr hab. Barbara Oczkowska, *Etnogeneza Słowian. Hipotezy i dylematy*

20.04 – prof. dr hab. Michał Parczewski, *Skąd nasz ród? Uwagi archeologa o etnogenezie Słowian*

18.05 – dr hab. Zbigniew Babik, „Nieprawidłowe” substytucje głoskowe w substratowej toponimii – nowe przyczynki do przebiegu i chronologii językowej sławizacji późniejszej Słowiańszczyzny wschodniej

- 29.06** – mgr Tomasz Kuprjanowicz, *Starcy Pustelni Optyńskiej i słowiański świat kultury*
19.10 – dr Anna Oczko, *Romańskość w słowiańskiej szacie*
23.11 – prof. dr hab. Lech Miodyński, *Historyczno-polityczne i ideowo-filozoficzne ograniczenia badań slawistycznych*
14.12 – dr Rafał Majerek, *Pogranicze – pamięć – Europa Środkowa. Wybrane problemy tożsamości w najnowszej prozie słowackiej*

Komisja Historii Sztuki

Przewodniczący:	Adam Małkiewicz
Zastępca przewodniczącego:	Jan K. Ostrowski
Sekretarze:	Kazimierz Kuczman Joanna Ziętkiewicz-Kotz

- 11.01** – mgr Weronika Rostworowska-Kenig, *Katedra krakowska w 1. połowie wieku XIX – od nekropolii królów do panteonu narodowego*
8.02 – dr Jakub Adamski, *O genetycznej i chronologicznej zależności portali augustiańskiego kościoła św. Katarzyny na Kazimierzu w Krakowie i fary św. Elżbiety w Koszycach*
8.03 – prof. dr hab. Wojciech Bałus, *Lech Kalinowski, Erwin Panofsky, Hans Sedlmayr i meandry ikonologii*
12.04 – dr Dobrosława Horzela, dr hab. Marek Walczak, *Po rewolucji. Badania nad sztuką średniowieczną w Polsce od roku 1989*
10.05 – dr Mikołaj Getka-Kenig, *Traktat Sebastiana Sierakowskiego a problem popularyzacji wiedzy architektonicznej w Polsce na przełomie XVIII i XIX wieku*
21.06 – dr Waldemar Komorowski, *Panoramy Krakowa czasów staropolskich. Obraz, znak, symbol, tekst*
11.10 – dr Piotr Pajor, *Transept katedry krakowskiej jako miejsce kultu św. Stanisława w XIV wieku – ewolucja koncepcji architektonicznej i topografii sakralnej*
22.11 – mgr Justyna Łuczyńska-Bystrowska, *Neapolitański brewiarz z lat około 1471–1475 w Bibliotece XX. Czartoryskich (sygn. Ms. Czart. 1211 IV) – dekoracja malarska i pismo*
20.12 – mgr Krzysztof J. Czyżewski, dr Marcin Szyma, dr hab. Marek Walczak, *„Madonny Jackowe”. Artystyczne i kultowe aspekty alabastrowych rzeźb w Krakowie, Przemyślu i Lwowie*

KOMISJE WYDZIAŁU II HISTORYCZNO-FILOZOFICZNEGO

Komisja Środkowoeuropejska

Przewodnicząca: Irena Stawowy-Kawka
Zastępcy przewodniczącej: Józef Łaptos
Agnieszka Kastory
Sekretarz: Mirella Korzeniewska-Wiszniewska

- 16.01** – dr hab. Anna Citkowska-Kimla prof. UJ, *Koncepcja dziejopisarstwa Golo Manna*
- 20.02** – prof. dr hab. Artur Patek, *Teksty funeralne (nekrologi, wspomnienia pośmiertne) jako źródło historyczne. Przyczynek do biografii Aleksiego Wdziękońskiego*
- 20.03** – (wspólne z Komisją Medioznawczą) – prof. dr Snezana Venovska-Antevska, *Media społecznościowe i ich wpływ na opinię publiczną w Macedonii*
– prof. dr Elena Jovanovaj-Grujovskaj, *Rola macedońskiego radia i telewizji jako publicznego serwisu obywatelskiego*
- 17.04** – prof. dr hab. Józef Łaptos, *Kształtowanie (się) tożsamości narodowej Żydów w obozach pod opieką UNRRA (1945–1947)*
- 15.05** – prof. dr hab. Andrzej Kastory, *Mocarstwa wobec polskich kryzysów 1968–1981* (prezentacja przygotowanej do druku książki)
- 5.06** – prof. dr hab. Stanisław Sroka, *Studenci z Polski dopuszczeni do prowadzenia zajęć w Uniwersytecie Bolońskim na początku XVI wieku*
- 19.06** – prof. dr Vojislav Pavlović, *Tito and the foreign policy of Yugoslavia*
- 23.10** – prof. dr hab. Radosław Zenderowski, *Konflikty etniczne na terytorium byłej Jugosławii w narracjach uchodźców i imigrantów z państw postjugosłowiańskich*
- 20.11** – prof. Włodzimierz Mokry, *Prezentacja tematu wkładu członków kijowskiego Bractwa Cyrylo-Methodiańskiego epoki romantyzmu w urzeczywistnienie cyrylo-metodiańskiej idei wprowadzenia żywych języków narodowych do prawosławnej i katolickiej liturgii, zrealizowanej podczas II Soboru Watykańskiego*
- 18.12** – dr hab. Janusz Smołucha, *Życie religijne i codzienne pod koniec XVI w. w Krakowie w świetle „Diariusza” Giovanniego Paola Mucantego*

Komisja Wschodnioeuropejska

Przewodniczący: Krzysztof Stopka
Zastępca przewodniczącego: Maria Brzezina
Sekretarze: Andrzej Zięba
Helena Duć-Fajfer

26.11 – prof. dr hab. Janusz Rieger, *Codzienność i tragiczne losy Polaków na Ukrainie w relacjach (pozalingwistyczne efekty badań dialektologicznych)*

Komisja Prawnicza

Przewodniczący: Jerzy Pisuliński
Zastępcy przewodniczącego: Arkadiusz Sobczyk
Jan Widacki
Sekretarz: Hanna Knysiak-Sudyka

26.02 – prof. Marek Piechowiak, *Dobro wspólne czy godność? W poszukiwaniu aksjologicznego fundamentu polskiego porządku prawnego*

Zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie TK dominuje pogląd, że fundamentem polskiego porządku prawnego jest godność. Jednak z punktu widzenia systematyki przepisów części artykułowej i układu wartości przyjętego w preambule Konstytucji RP z 1997 r. pierwszeństwo przypada dobru wspólnemu. Jeśli przyjąć, podążając za dominującą linią orzecniczą TK, że dobro wspólne jest przede wszystkim dobrem państwa, to struktura wartości konstytucyjnych wskazywałaby na prymat państwa przed jednostką. Prelegent argumentował, że opierając się na pracach przygotowawczych Konstytucji należy uznać, że pierwszą wartością porządku prawnego jest dobro wspólne, jednak pojęte nie jako dobro państwa, ale jako suma warunków życia społecznego umożliwiających i ułatwiających integralny rozwój wszystkich członków wspólnoty politycznej i tworzonych przez nich społeczności. Godność, będąca źródłem wolności i praw, jest wówczas fundamentalną wartością determinującą te warunki. Zasada dobra wspólnego określa w pierwszym rzędzie nie obowiązki obywateli, ale to, jakie ma być państwo, aby służyło ich dobru. Jest zatem adresowana przede wszystkim do władzy publicznej.

Zob. M. Piechowiak, *Dobro wspólne jako fundament polskiego porządku konstytucyjnego*, Oficyna Trybunału Konstytucyjnego, Warszawa 2012.

7.05 – dr hab. Monika Florczak-Wątor, *Horyzontalny wymiar praw konstytucyjnych – analiza koncepcji występujących w orzecznictwie sądów polskich i zagranicznych*

Konstytucja gwarantuje jednostce prawa i wolności nie tylko w stosunkach wertykalnych (między jednostką a państwem), ale również w stosunkach horyzontalnych (między jednostkami). W stosunkach horyzontalnych, takich jak np. stosunki umowne, beneficjentami konstytucyjnych praw i wolności są obie strony tych stosunków. Każda z nich, naruszając prawa i wolności drugiej strony, zazwyczaj powołuje się na realizację własnych praw i wolności. Niewątpliwie ochrona własnych praw może uzasadniać ograniczenie praw innych, przy czym ograniczenie takie wprowadza państwo, mając na uwadze potrzebę zapewnienia skutecznej ochrony prawom wszystkich podmiotów pozostających w sporze. Kolizje powstające w tym zakresie rozstrzygane są w pierwszej kolejności abstrakcyjnie przez ustawodawcę, a następnie przez sądy, wówczas, gdy są to kolizje, które realnie zaistniały na tle konkretnych stanów faktycznych. Rozstrzyganie owych kolizji odbywa się w oparciu o różne koncepcje, które wykształciły się w orzecznictwie sądowym. Do najważniejszych z nich należą koncepcje bezpośredniego i pośredniego horyzontalnego działania praw konstytucyjnych, obowiązków ochronnych państwa oraz „state action”. Przykłady zastosowania tych koncepcji odnajdujemy w orzecznictwie sądów polskich i zagranicznych.

11.06 – prof. dr hab. Arkadiusz Sobczyk, *Tzw. „zatrudnienie śmieciowe” a Konstytucja RP*

W dniu 11 czerwca 2018 r. odbyło się posiedzenie Komisji Prawniczej PAU poświęcone zagadnieniu charakteru prawnego zatrudnienia pracowniczego, na kanwie najnowszej książki prof. Arkadiusza Sobczyka pt. *Podmiotowość pracy i towarowość usług. Zagadnienia prawne* (WUJ, Kraków 2018). Referat wygłosił autor, analizując pracę człowieka z perspektywy prawnej ochrony godności oraz nierozzerwalności wysiłku związanego z pracą od wykonującego ją człowieka. Zgodnie z podstawową tezą referatu, godnościowe ujęcie pracy oznacza, że może być ona wykonywana jedynie w relacji współpracy przedsiębiorcy i pracownika, a nie w relacji „pracy dla kogoś”. To drugie ujęcie sprowadza bowiem człowieka do roli przedmiotowej, albowiem istotą pracy byłoby oferowanie przez człowieka nie tylko pracy, ale też własnej wolności. Z powyższych powodów niemożliwe jest wykonywanie pracy na podstawie tzw. umów zlecenia, w ramach których oferowane jest świadczenie, a nie praca. Tym samym autor ocenił negatywnie stan polskiego prawa, które jako jedyne w Europie wypracowało koncepcję tzw. zatrudnienia cywilnego, co prowadzi nie tylko do uprzedmiotowienia człowieka, ale także pozbawia go szeregu praw człowieka zagwarantowanych dla pracowników.

- 5.11** – prof. dr hab. Elżbieta Traple, *Ochrona danych osobowych na podstawie przepisów prawa cywilnego*
- 3.12** – dr hab. Barbara Nita-Światłowska prof. UEK, *Odpowiedzialność karna podmiotów zbiorowych – ograniczenia konstytucyjne*

Komisja Historii i Kultury Żydów

Przewodniczący: Leszek Hońdo
Zastępca przewodniczącego: Magdalena Ruta
Sekretarz: Anna Jakimiszyn-Gadocha

- 10.01** – dr Ołeh Duch, *Magistrat i Żydzi lwowscy kontra Gabriel Langisz i jego monaster: sprawa sądowa z 1646 roku*
- 14.03** – dr Piotr Grącikowski, *Świadomość potrzeby „zbierania” folkloru żydowskiego w teorii i praktyce badawczej Reginy Eiger-Lilientalowej i Siemiona Akimowicza An-skiego. Próba porównania*

Etnograficzne badania kultury ludu żydowskiego w Europie Środkowo-Wschodniej rozpoczęły się z chwilą uznania tejsze za pełnowartościowy element życia społeczności aszkenazyjskiej. Przedmiotem wykładu była obecność refleksji nad wspomnianym zagadnieniem w działalności dwójga pionierów etnografii żydowskiej, Reginy Eiger-Lilientalowej i Siemiona An-skiego. Rozprawy An-skiego, obfitujące zresztą w treści programowe, stoją w cieniu jego dokonań organizacyjnych w dziedzinie „zbierania” folkloru, o Lilientalowej pamiętamy zaś głównie ze względu na jej teksty naukowe. Analiza pism i biografii badaczki wskazuje jednak na to, iż również ona była świadoma konieczności działań programowych, organizacyjnych i instytucjonalnych: apelowała do czytelnika o „kolekcjonowanie” folkloru żydowskiego, uczestniczyła w spotkaniach przeróżnych towarzystw naukowych, a zebrane przez nią artefakty stanowiły zrab kolekcji judaików Muzeum Etnograficznego w Warszawie. Przedstawione przez prelegenta argumenty pozwalają na przyjęcie wniosku o paralelności rozwoju świadomości etnograficznej obojga badaczy i traktowanie różnic i skali ich dokonań jako wypadkową priorytetów badawczych, zdolności organizatorskich i temperamentów, a w dużej mierze też wynik skostniałego, zmaskulinizowanego modelu ówczesnej nauki.

- 11.04** – dr Štěpán Balík, *Czeski etnolekt żydowski oraz językowa i literacka tożsamość żydowska w XX wieku*

Podstawowe informacje o czeskim etnolekcie opisałem w książce *Jidiš v židovském etnolektu a moderní židovská literární identita v Čechách* (Ji-

dysz w etnolekcie żydowskim oraz nowoczesna żydowska tożsamość literacka w Czechach). W zeszlórocznym wystąpieniu skupiłem się – oprócz wstępnych informacji dotyczących żydowskich języków wernakularnych na terenie Czech oraz Moraw w ciągu przeszłych dziesięciu stuleci – na możliwościach badań nad czeskim żydowskim etnolektem po roku 1939. Zaproponowałem niektóre metodologiczne podejścia ekscepcji materiału językowego (dzienniki, korespondencja prywatna, periodyki żydowskie czy wypełniane kwestionariusze) oraz literackiego (David Jan Novotný, Chaim Cigan, Petr Eidler). Wynikiem analiz zebranych danych powinno być w przyszłych badaniach stanowienie rozwoju czeskiego żydowskiego etnolektu w ostatnich stu latach. Szczególnie ważny jest fenomen braku żywej koegzystencji czeskiego etnolektu żydowskiego z czesko-niemieckim etnolektem żydowskim po drugiej wojnie światowej oraz w XX wieku nasilający się wpływ iwritu (wymowy sefardyjskiej) na oryginalny aszkenazyjski etnolekt. Wyrazem takiej ewolucji w dzisiejszym etnolekcie jest konkurencja rzeczowników, przymiotników oraz czasowników (*šábes* × *šabat*; *šábesový* × *šabatový*; *košer* × *kašrut*; *chucpe* × *chucpa*; *mešuge*; *zašmůzovat*).

16.05 – dr Agata Rybińska, *Pomiędzy ortodoksją a judaizmem reformowanym. Wrocławscy Żydzi w XIX wieku – problemy i perspektywy badawcze*

Celem wystąpienia było zaprezentowanie problemów badawczych dotyczących historii niemieckich Żydów w XIX wieku (ze szczególnym uwzględnieniem Żydów wrocławskich oraz nurtu *Wissenschaft des Judentums*). Analiza pism nauczycieli i rabinów (Geigera, Frankla, Joëla, Gratzta, Badta i innych), artykułów prasowych i naukowych, podręczników, zbiorów kazań, tekstów modlitewnych, a także inskrypcji nagrobnych pozwala odkrywać ich mikrohistorie, opisać zróżnicowanie postaw religijnych autorów (ortodoksję, liberalizm, postawę konserwatywną), etapy reformy religijnej, sytuację dziewiętnastowiecznego niemieckiego judaizmu. Wykorzystanie literatury religijnej i religioznawczej, metod egzegezy biblijnej, interpretacji i opisu językowego i kulturowego obrazu świata oraz cmentarza jako tekstu kultury, a także przyjęcie perspektywy feminologicznej wskazują na interdyscyplinarność badań, lokują je na pograniczu historii, literaturoznawstwa, językoznawstwa, teologii i religioznawstwa oraz kulturoznawstwa i studiów żydowskich. Ze względu na wpływy Haskali i reformy religijnej na Żydów polskich historię niemieckich Żydów należy uznać za ważne zagadnienie badawcze nie tylko w studiach żydowskich, a temat reformy religijnej z pewnością z niewyczerpany i godny dalszych badań.

- 13.06** – dr Alicja Jarkowska-Natkaniec, *Siatka Diamanta – prawda czy mit? Działalność konfidentów żydowskich w okupowanym Krakowie*
- 10.10** – dr Michał Marciak, *Adiabeńczycy, Idumejczycy i „Inni” – O problemie tożsamości żydowskiej w okresie Drugiej Świątyni*

Celem referatu było zabranie głosu w dyskusji nad zagadnieniem tożsamości żydowskiej w okresie Drugiej Świątyni przez pryzmat dwóch szczególnych przypadków – konwersji dynastii królewskiej z Adiabene oraz konwersji Idumejczyków. Po zarysowaniu głównych modeli, tłumaczących pojęcie żydowskiej tożsamości w okresie Drugiej Świątyni (model judaizmu jako zjawisko analogiczne do hellenizmu, model etniczny, model podwójnej (wielokrotnej/zagnieżdżonej) etniczności), przedstawiono podstawowe dane dotyczące konwersji członków rodziny królewskiej z Adiabene na judaizm w I w. n.e. oraz profilu kulturowego Idumejczyków. Uwagę poświęcono zarówno źródłom pisanim, jak i archeologicznym. Na koniec referatu zasugerowano kilka wniosków. Główne źródło starożytne, opisujące konwersję rodziny królewskiej z Adiabene (Flawiusz, Ant. 20:17–96), pasuje idealnie do modelu etnicznego, zaś główną trudnością dla modelu podwójnej etniczności jest słynny „motyw sprzeciwu” poddanych królestwa Adiabene wobec konwersji ich władców. Jednak ten model nadal pozostaje bardzo prawdopodobną opcją, szczególnie w świetle innych źródeł, które pokazują, że adiabieńscy królowie nadal poprawnie funkcjonowali w ramach partyjskiej wspólnoty politycznej po konwersji. Z kolei, model podwójnej etniczności wydaje się jedynym modelem pasującym do dostępnych danych historycznych i archeologicznych dotyczących konwersji Idumejczyków na judaizm.

- 14.11** – dr Ewa Wiatr, *„Gdy przyszły historyk do dzieła zasiądzie...” – źródła i materiały do badania fenomenu getta łódzkiego*

W wystąpieniu zaprezentowane zostały główne źródła dostępne badaczom Holocaustu, dotyczące dziejów getta łódzkiego. Należą do nich przede wszystkim „Kronika getta łódzkiego”, będąca prowadzonym przez gettowych archiwistów, skrupulatnym zapisem informacji o dziejących się w zamkniętej dzielnicy wydarzeniach w formie biuletynów prasowych. Kolejnym istotnym źródłem jest „Encyklopedia getta”, porządkująca i definiująca z wewnętrznej perspektywy zjawiska, postaci oraz instytucje. Powstało ponad 400 haseł encyklopedycznych, kolejnych kilkaset nie zostało już opracowanych. Jest to materiał o wyjątkowym charakterze, niemający odpowiednika w żadnym innym getcie w okupowanej Europie. Oprócz „Kroniki” i „Encyklopedii”, mających charakter oficjalnych dokumentów powstałych w getcie, autorka wystąpienia omówiła bogaty zasób źródeł o charakterze

prywatnym, a więc dzienników, utworów literackich, korespondencji oraz relacji powojennych.

12.12 – prof. dr hab. n. med. Aleksander Skotnicki, *Henryka i Ilona Karmel – siostry z Krakowa, historia rodzinna i poezja obozowa*

Komisja Prehistorii Karpat

Przewodniczący: Jan Machnik
Zastępcy przewodniczącego: Paweł Valde-Nowak
Renata Madyda-Legutko
Sekretarz: Paweł Jarosz

26.02 – prof. dr hab. Renata Madyda-Legutko, *Wkład profesora Andrzeja Żakiego w badania nad okresem lateńskim i rzymskim w Karpatach Polskich*

– prof. dr hab. Michał Parczewski, *Święty Kamień koło Dynowa nad Sanem*

– prof. dr hab. Jacek Poleski, *Badania wczesnośredniowiecznych grodzisk małopolskich*

– prof. dr hab. Kazimierz Szczepanek, *Andrzej Żaki jako inicjator współpracy archeologów z paleobotanikami w Karpatach*

– dr Paweł Madej, *Alpejskie ścieżki Andrzeja Żakiego*

24.04 – mgr Joanna Jędrzyk, *Wczesna epoka żelaza w dolinie górnego Dunajca na przykładzie osady obronnej na Babiej Górze w Zabrzeży*

– dr hab. Marcin S. Przybyła, *Epoka brązu w dolinie górnego Dunajca w świetle rezultatów badań osiedla obronnego w Maszkowicach*

22.05 – Maciej Dębiec i Thomas Saile, *Prehistoric salt exploitation in the Eastern Carpathians (SE-Poland)*

25.10 – prof. dr hab. Stefan Skiba, *Potencjalne możliwości wykorzystywania gleb karpaccich w czasach prehistorycznych*

5.12 – mgr Bożena Chorąży, dr Bogusław Chorąży, *Nowe odkrycia osadnictwa prehistorycznego na obszarze Kotliny Żywieckiej*

Komisja Nauk Ekonomicznych

Przewodniczący: Józef Pocięcha
Zastępca przewodniczącego: Roman Niestrój
Sekretarz: Henryk Gurgul

19.12 (wspólne z Wydziałem II Historyczno-Filozoficznym PAU) – prof. dr hab. Jerzy Hausner, *Przejście od oportunistycznej do relacyjnej gry rynkowej – w kierunku ekonomii wartości*

Komisja Etnograficzna

Przewodnicząca: Róża Godula-Węclawowicz
 Zastępca przewodniczącej: Janusz Barański
 Sekretarz: Renata Hołda

25.01 – dr Zuzanna Grębecka, *Odkrywanie Małej Moskwy – „radziecka” Legnica w oczach mieszkańców*

28.02 – dr hab. Grażyna Kubica-Heller, *Od-twarzanie śląskości: antropologia zaangażowana i filmy historii mówionej*

Wystąpienie stanowiło wstęp do projekcji filmu *Żywobyci przy granicy. Babski godki z obu stron Olzy*. Powstał on jako rezultat projektu prowadzonego na Śląsku Cieszyńskim po polskiej i czeskiej stronie granicy w oparciu o moje wcześniejsze doświadczenia badawcze i towarzyszącą im refleksję. Film jest wyrazem zaangażowanej postawy badawczej, wynikającej z mojej „tubylczości”, czyli wywodzenia się z mniejszościowej społeczności, którą badam, a także z feministycznego aktywizmu uczestniczek projektu.

W naszym przedsięwzięciu przede wszystkim chodziło o udzielenie głosu kobietom, żeby opowiedziały o swoim życiu, a przez to od-tworzyły cieszyńską śląskości. Nie chodziło nam jedynie o opisanie „świata kobiet”, ale o pokazanie tamtejszej kultury przez pryzmat kobiecego doświadczenia. Rozmawiałyśmy ze starszymi przedstawicielkami autochtonicznej ludności w jej języku rodzimym, czyli cieszyńskiej wersji języka śląskiego. Mową tą nie tylko posługiwała się większość naszych rozmówczyń, ale była ona językiem filmu: autorskiej narracji i historycznego wstępu. W filmie są poruszone trudne problemy historii Śląska Cieszyńskiego, czyli kraju przeciętego na pół granicą państwową od niemal stu lat, ale także ukazana jest żywotność tamtejszej kultury po obu jej stronach. To „od-tworzenie” stanowiło performatywny, bardzo ważny aspekt projektu.

Tradycyjne polskie filmy etnograficzne, kręcone na Śląsku Cieszyńskim, były efektem pracy filmowców spoza tego regionu i nie wiązały się z dłuższym procesem badawczym prowadzonym przez profesjonalistów, a co najwyżej polegały na serii spotkań filmowca z bohaterem (jak w przypadku Żukowskiego i Kawuloka). Były kręcone dla widzów spoza Śląska Cieszyńskiego i chodziło w nich o zainteresowanie ich tym regionem, przedstawionym jako rezerwuar ciekawego folkloru. Dopiero współczesne produkcje,

realizowane przez same śląsko-cieszyńskie społeczności, mają inny charakter: tworzone są głównie dla siebie. Zarówno w nich, jak i w naszym filmie elementy „folkloru” są przedstawiane w taki sposób, że pokazują to, co one znaczą dla użytkowników tej kultury.

– pokaz filmu: *Żywoyci przy granicy. Babski godki z obu stron Olzy*

26.03 – dr hab. Maciej Kurcz prof. UŚ, *Ostatni prom na Nilu. O kulturze podróżowania na obszarach Sudanu z perspektywy przeprawy promowej*

Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat infrastruktura komunikacyjna Sudanu zmieniła się nie do poznania. Nowe drogi, węzły komunikacyjne czy środki transportu odcisnęły głębokie piętno na kulturze podróżowania, a wiele „tradycyjnych” instytucji związanych z tym fenomenem przeniosły wprost do przeszłości. Jednym z takich właśnie zanikających zjawisk jest przeprawa promowa na Nilu. Jeszcze nie tak dawno za pomocą promu przewożono ludzi i towary, tak wzdłuż, jak i w poprzek rzeki. Dzisiaj, wraz z erą nowoczesnych autostrad oraz mostów, jego czas powoli dobiega końca. To oczywiście wielka strata z punktu widzenia lokalnej kultury. Znaczenie tego „alternatywnego” środka lokomocji trudno bowiem byłoby przecenić. Czego możemy się dowiedzieć o kulturze podróżowania na obszarach Sudanu z perspektywy przeprawy promowej, czym jest ona w istocie dla mieszkających tam ludzi? To zasadnicze pytania, na które staram się w moim wystąpieniu dostarczyć odpowiedzi. Przy czym odwołuję się do własnych spostrzeżeń, poczynionych w trakcie prac etnograficznych w dolinie Nilu północnego Sudanu.

26.04 – dr Agnieszka Szczepańska-Kroll, dr Anna Urbańska-Szymoszyn, *Polacy w Berlinie i w Londynie – recepta na sukces*

W 2015 r. w Pracowni Etnologii Instytutu Archeologii i Etnologii PAN w Poznaniu pięciorosobowy zespół, pod kierownictwem prof. dr. hab. Aleksandra Posern-Zielińskiego, rozpoczął realizację grantu pt. „Polacy sukcesu – między emigracją a transnarodowością: nowe oblicze polskiej diaspory w Europie Zachodniej”¹. Prace prowadzone były w stolicach wybranych krajów – Anglii, Irlandii, Szwecji, Norwegii i Niemiec. W referacie zaprezentowanym w Krakowie w 2018 r. przedstawiłyśmy wstępne wnioski badań prowadzonych w dwóch z nich – Londynie i Berlinie.

Jak wynika z naszych studiów, drogi wiodące do sukcesu zależne są od momentu migracji, istotnych w danym okresie czynników wypychających i przyciągających, posiadanego przez migrantów kapitału społeczno-kulturowego

¹ Umowa nr. UMO-2014/13/B/HS3/04927 z dnia 02.03.2015 r. Zakończenie przewidziane na rok 2018.

oraz sieci powiązań (w kraju pochodzenia i przyjmującym). Sukces coraz częściej osiągany jest w oderwaniu od środowiska polonijnego, w tzw. społeczności rozproszonej. Według respondentów powinien on obejmować nie tylko wymiar ekonomiczny, ale również społeczny i kulturowy. Z tego powodu do najważniejszych kryteriów jego osiągnięcia należy stabilizacja zawodowa, materialna, ale i rodzinna, obejmująca sferę prywatnego życia. Pierwsza z nich ma ścisły związek z procesami adaptacji i integracji w kraju osiedlenia.

Wielu Polaków osiąga sukces dzięki płynnemu funkcjonowaniu w dwóch (lub więcej) środowiskach kulturowych i narodowych. Utrzymywanie stałych związków z Polską, uczestnictwo w życiu politycznym, śledzenie wydarzeń, czytanie prasy, regularne odwiedziny w kraju nie natrafiają na przeszkody w dobie taniego transportu i internetu. Sprawiają, że tęsknota za domem jest zminimalizowana, często wcale nie odczuwana. Taki komfort psychiczny sprzyja integracji z nowym krajem. Kontekst interkulturowy wzmacnia poczucie odniesionego sukcesu, a z drugiej strony pomyślnie strategię adaptacyjne wpływają na rozwój transnarodowego stylu życia.

Przykłady Berlina i Londynu pokazują, że obecnie coraz większa grupa Polaków jest w stanie zaspokoić swoje oczekiwania, wysokie aspiracje, uzyskać pożądany standard życia i realizować założone cele. Niezbędne jest jednak posiadanie odpowiedniego kapitału kulturowego i, co równie ważne, cech osobowościowych umożliwiających pokonanie specyficznych problemów na emigracji (trudności językowe, bariery kulturowe, rywalizacja w międzynarodowym zespole itd.). Życie w dużej aglomeracji, takiej jak Berlin czy Londyn, daje ogromne możliwości rozwoju oraz poczucie kierowania swoim losem. Stały kontakt z Polską, obok innych walorów, stanowi zabezpieczenie w razie konieczności powrotu. Dla wielu osób taki model funkcjonowania jest receptą na sukces.

24.05 – dr Łukasz Sochacki, *Wątki mitologiczne w biografii naukowca. Opowieść o Ettore Majoranie*

21.06 – dr hab. Jacek Kowalewski, *Jakiej antropologii kulturowej potrzebuje dzisiejsza historia? Ku zapomnianym powinowactwom*

22.11 – dr Tomasz Michalewski, *Piotr Świerc jako animator regionalizmu na Opolszczyźnie*

Piotr Świerc (1909–1991) był muzykologiem, badaczem, wychowawcą młodzieży, organizatorem szkolnictwa na Opolszczyźnie. Całe swe pracowite życie poświęcił śląskim pieśniom ludowym, zbierając je w niezliczonych zapisach, wydobywając z zapomnienia stare melodie, przygotowując partytury. Jego dorobek badawczy z zakresu pieśni jest oryginalny i znaczący. Był folklorystą, popularyzatorem ruchu śpiewaczego, kompozytorem, publicystą, regionalistą, a także gorącym patriotą.

Działalność Piotra Świerca wzbogaciła dowody przynależności ludu śląskiego do Polski. Jego zbiory mają wartość nieocenioną, są skarbnicą niewyczerpanych informacji, które w sposób jednoznaczny udowadniają, że od wieków lud śląski w swoich pieśniach i twórczości tęsknił za Polską i deklarował swoją przynależność do narodu polskiego.

Dzieło Piotra Świerca powinno być kontynuowane. Otwiera się bowiem zupełnie niemal nowa dziedzina. Po drugiej wojnie światowej, wskutek migracji wewnętrznej, doszło do zderzenia kultur ludności napływowej z kresów wschodnich II Rzeczypospolitej, osadników z Polski centralnej i reemigrantów. Zetknięcie się obyczajów, pieśni, obrzędów doprowadziło do kształtowania się nowych wzorów kulturowych, zmian struktury etnicznej i demograficznej ludności Opolszczyzny. Początkowa niechęć czy niemal wrogość przekształciła się w zgodne współzycie. Związki małżeńskie, wspólne zabawy, obrzędy stanowią tego dowody. Wzajemny wpływ obyczajów i kultur otwiera wspaniałe pole dla badaczy. W ten sposób badania Piotra Świerca mogą być cennym źródłem porównawczym do zmian zaistniałych w zupełnie nowych, ciekawych warunkach.

20.12 – dr Ewa Kamińska, *Rola estetyki w życiu codziennym współczesnego społeczeństwa japońskiego*

Pobyt w Japonii wiąże się często z pytaniem o rolę estetyki w życiu codziennym jej mieszkańców. Europejskie wyobrażenia o wysoce wysublimowanej kulturze japońskiej, znanej przykładowo z poezji haiku lub świątyń i ogrodów w Kioto, podlega natychmiastowej weryfikacji w konfrontacji z zatłoczonymi miastami o chaotycznym krajobrazie architektonicznym. Jednakże wrażenie braku dbałości o doznania estetyczne w natłoku codziennych spraw w miejskich aglomeracjach jest złudne. Dbalność ta, chociaż na pozór niewidoczna, pojawia się wszędzie tam, gdzie w życiu codziennym świadomie nawiązuje się do klasycznych form piękna, wykształconych między innymi w ceremonii herbaty, kaligrafii, ikebanie, kimonie, kulturze jeźdźstwa, tworzeniu przedmiotów rzemiosła artystycznego oraz etykiety. Jest to przede wszystkim dbalność o harmonię z naturą poprzez używanie ornamentów związanych z daną porą roku na przedmiotach codziennego użytku, spożywanie sezonowych potraw, szacunek dla naturalnych właściwości materiałów stosowanych w projektowaniu wnętrz, podkreślanie piękna niedoskonałości i eleganckiej prostoty, nawiązywanie do symboli, wyjątkowa dbalność o szczegóły oraz zawile formy komunikacji niewerbalnej. Przeciwnieństwem dla tych wartości estetycznych są elementy wszechobecnej kultury „słodkiego”, infantylnego stylu *kawaii*, który zdominował przede wszystkim młodsze pokolenie. Te dwa kontrastujące ze sobą nurty stały się nieodłącznym elementem estetyki w życiu codziennym współczesnego społeczeństwa japońskiego.

Komisja Historii Wojen i Wojskowości

Przewodniczący: Michał Baczkowski
Zastępca przewodniczącego: Andrzej Michał Essen
Sekretarz: Marek Herma

- 9.01** – dr hab. Ewa Danowska, *Śłużba generała Emanuela Hohenauera podczas I wojny światowej w świetle własnych wspomnień*
- 13.03** – prof. dr hab. Michał Baczkowski, *Fortyfikacje południowych ziem Rzeczypospolitej w świetle tzw. mapy Miega*
- 10.04** – dr Piotr Nykiel, *Tureckie cmentarze wojenne z lat 1916–1917 na dawnym terytorium Austro-Węgier*
- 8.05** – dr Renata Król-Mazur, *Z działalności konspiracyjnej polskich Ormian – zapomniana kurierka AK Maria Krzczunowic*
- 16.10** – dr Paweł Krokosz, *Regulamin wojskowy generała Adama Weyde z 1698 roku*
- 13.11** – prof. dr hab. Michał Baczkowski, *Rozpad Armii Austro-Węgierskiej w 1918 roku*
- 11.12** – dr Robert Gaweł, *Jak automobile z Twierdzy Kraków na Wielką Wojnę pojechały*

Komisja Archeologii Krajów Śródziemnomorskich

Przewodnicząca: Ewdoksja Papuci-Władyka
Zastępcy przewodniczącej: Janusz Czebreszuk
Tomasz Scholl
Sekretarz: Kamil Kopij

- 18.01** – prof. dr hab. inż. arch. Rafał Czerner, dr Grażyna Bąkowska-Czerner, *Publiczne łaźnie w hellenistyczno-rzymskim mieście na stanowisku Marina el-Alamein w Egipcie*

Hellenistyczno-rzymskie miasto, którego relikty zostały odkryte nieopodal dzisiejszej Mariny el-Alamein, intensywny rozwój przeżywało w czasie początków rzymskiej dominacji w Egipcie. Z tego okresu pochodzą zlokalizowane przy centralnym placu starożytnego miasta dwa zespoły publicznych łaźni: starszy, pozostający w greckiej tradycji, i młodszy rzymski. Obie budowle były typowe w swoich rodzajach. Greckie łaźnie, z głównym pomieszczeniem o formie *tholosu*, nie różniły się od innych takich budowli w Egipcie, rzymskie były typowymi *balnea* o rzędownym układzie głównych pomieszczeń. Budynek starszy, nieznacznie przekształcony, był nadal używany po wybudowaniu nowego. Jego istnieniu częściowo podporządkowano nowo

ukształtowany miejski plac. Równoległe funkcjonowanie obiektów podlegających różnym tradycjom kąpielowym dokumentuje stopniowe przemiany w stylu życia mieszkańców.

15.02 – dr Mariusz A. Jucha, *Rozwój osadnictwa w Tell Murra w kontekście przemian kulturowych i politycznych w Delcie Nilu IV i III tys. p.n.e.*

Tell el-Murra położone jest we wschodniej części Deltę Nilu, około 100 km na północny-wschód od Kairu. Było ono jednym ze stanowisk objętych w latach 2008, 2010–2011 badaniami powierzchniowymi, realizowanymi przez ekspedycję archeologiczną Instytutu Archeologii UJ w prowincji Ash-Sharqiyyah. W oparciu o uzyskane wówczas wyniki podjęto decyzję o rozpoczęciu tutaj od 2012 regularnych badań wykopaliskowych. Potwierdziły one wcześniejsze przypuszczenia co do chronologii osady, która istniała od ok. 3500 p.n.e. do ok. 2200 p.n.e.

Wykopaliskami objęto część południowo-zachodnią, gdzie badana jest osada z okresu kultury dolnoegipskiej (wykop S3B) oraz wczesnodynastyczne groby, wkopane w starsze konstrukcje osadnicze (wykop S3). Pozostałości związane z najstarszym osadnictwem przebadano również w części wschodniej (wykop S4). Prace prowadzone są także w części północno-wschodniej (wykop T5), gdzie badane są pozostałości osady funkcjonującej do końca okresu Starego Państwa.

Osada związana była z rozwijającymi się w pobliżu dużymi ośrodkami, a jej istnienie zależne było m.in. od zapotrzebowania na wytwarzane w osadzie produkty, prosperity kontrolujących handel ośrodków, a także zmieniających się warunków środowiskowych, zwłaszcza wahań poziomu wylewów Nilu.

W ramach omawianego tematu prezentowane są najważniejsze wyniki badań, które umożliwiają wydzielenie kolejnych etapów rozwoju osady wraz ze wskazaniem możliwych przyczyn wzrostu oraz upadku jej znaczenia. Uzyskane dane pozwalają również podjąć próbę określenia zasięgu osady w poszczególnych okresach, potwierdzają istnienie przerwy osadniczej pomiędzy schyłkiem kultury dolnoegipskiej a okresem bezpośrednio poprzedzającym powstanie państwa egipskiego, wskazują na podobieństwa i różnice względem innych ośrodków. Ważnym punktem odniesienia dla zaobserwowanych zmian są przemiany kulturowe i polityczne, do jakich doszło na obszarze Egiptu w omawianym okresie.

15.03 – dr Kamil Kopij, *Intermedialność w propagandzie politycznej doby późnej Republiki Rzymskiej*

Pomimo relatywnie wysokiego poziomu alfabetyzmu, kultura rzymska pozostała kulturą o charakterze oralnym. Nic więc dziwnego, że komunikacja bezpośrednia odgrywała kluczową rolę w późnorepublikańskiej propagandzie

politycznej. Wiodącą funkcję spełniały zapewne mowy wygłaszane na *con-tiones*. Inne media odgrywały jedynie drugorzędą, choć bardzo istotną rolę.

Nie oznacza to jednak, że wzajemne związki między poszczególnymi mediami w arsenale późnorepublikańskiej propagandy były proste. Wręcz przeciwnie, bliższe przyjrzenie się temu zagadnieniu pokazuje ich złożoność i wielostronność. Już samo środowisko, w którym wygłaszano mowy – architektura wraz z jej symboliką, a także rzeźby ją dekorujące – było dla mówców aktywną sceną, której elementy wykorzystywali w czasie publicznych wystąpień. Równocześnie symbolika, zakłeta w produktach kultury materialnej, mogła dotrzeć tam, gdzie słowo mówione trafiało jedynie w postaci plotek.

W referacie ukazano wzajemne związki między różnymi mediami, użytymi do szerzenia propagandy w dobie późnej Republiki Rzymskiej. Takie spojrzenie prowadzi bowiem do wniosku, że słowa: „Powtórz kłamstwo tysiąc razy, a stanie się prawdą” – przypisywane często niesławnemu ministrowi propagandy III Rzeszy Josephowi Goebbelsowi, który stanowi kwintesencję propagandy totalnej – nie były Rzymianom obce. Nie nazywając tego fenomenu, doskonale wiedzieli, czym była propaganda totalna, i sami dążyli do maksymalizacji liczby odbiorców poprzez zwiększenie częstotliwości komunikatów oraz dywersyfikację kanałów, którymi je nadawali. Pomagać to miało w kształtowaniu pozytywnego wizerunku późnorepublikańskiego polityka i zwiększać jego szanse w politycznej walce, w której relatywnie duża liczba arystokratów rywalizowała o ograniczoną liczbę urzędów. Mowy polityczne i sądowe, wiece wojskowe, teksty pisane, monety, publiczne i prywatne budowle i monumenty, rzeźba, gemmy itp. – wszystkie te media znajdowały się w propagandowym arsenale późnorepublikańskiej polityki i używane były w jednym celu – wyniesieniu siebie i swego rodu ponad innych członków arystokracji rządzącej.

18.04 – dr inż. Teresa Dziedzic, *Świątynia Hatszepsut w Deir el-Bahari – wybrane badania architektoniczne i konserwatorskie*

Świątynia królowej Hatszepsut w Deir el-Bahari zaliczana jest do jednych z ważniejszych budowli sakralnych starożytnego Egiptu. Została zbudowana w XV. w. p.n.e. (Nowe Państwo, 18. dynastia) na zachodnim brzegu Nilu w starożytnych Tebach (obecnie Luksor).

W procesie poznawania architektury świątyni Hatszepsut jest wiele ważnych elementów, m.in. funkcja poszczególnych części obiektu, ich forma, chronologia budowy i fundator. W niniejszej prezentacji przedstawiono wybrane najnowsze badania nad architekturą obiektu, uzupełnione o wyniki badań laboratoryjnych i terenowych. Badania te pozwalają poznać lepiej materiały budowlane użyte przy budowie świątyni, problemy, z jakimi się borykano w procesie budowy tego niezmiernie ciekawego obiektu, oraz problemy

interdyscyplinarnego zespołu rekonstruującego świątynię. Prezentacja ma również na celu pokazanie bardzo ważnego trendu, polegającego na konieczności interdyscyplinarnego podejścia do analizy zagadnień związanych z architekturą na stanowiskach archeologicznych.

- 17.05** – prof. dr hab. Adam Łukasiewicz, *Ingerencja nieusprawiedliwiona: graffiti i problemy konserwacji zabytków*
 – dr hab. Monika Rekowski, „*Grobów tak dużo, dziesiątki tysięcy!*”
Grobowce w Cyrenajce – historia badań w przeszłości, zagrożenia teraźniejszości

Cytowane w tytule słowa Kazimierza Nowaka, polskiego podróżnika w Afryce (*Rowerem i pieszo przez Czarny Ląd*), oddają jego oszołomienie rozległością nekropoli wokół Kyrene, stolicy Cyrenajki. Pełne zachwyty zdumienie liczbą grobowców, ich różnorodnością architektoniczną, jak i wspaniałą dekoracją, towarzyszyło już pierwszym podróżnikom do Cyrenajki (od XVIII w.), którzy skrupulatnie je opisywali, a częstokroć także rysowali. Ich testimonia są tym cenniejsze, im trudniejsze jest skuteczne zabezpieczenie zabytków przed zniszczeniami w teraźniejszym czasie. Podczas wykładu przedstawiono historię badań grobowców w Cyrenajce (z uwzględnieniem Kyrene, Messy, wschodniej *chōra* Kyrene, Ptolemais, Taucheiry i Berenike). Zagadnienie to prezentowano w szerszym kontekście wartości rezultatów wczesnych badań dla kształtowania się nowoczesnej archeologii z jednej strony, a z drugiej – ich waloru wobec obecnych zagrożeń, konsekwencji destabilizacji sytuacji politycznej w Libii po 2011.

- 15.10** – dr Agata Kubala, *Kolekcja starożytności Eduarda Schauberta jako wyraz filhelleńskiej postawy jej twórcy. Skład zbioru i okoliczności jego utworzenia*

Celem wystąpienia była prezentacja postaci wrocławskiego kolekcjonera Eduarda Schauberta (1804–1860) oraz kolekcji starożytności, którą zgromadził podczas dwudziestoletniego pobytu w Grecji. Zbiór był formowany przez co najmniej kilkanaście lat, będąc stopniowo powiększany na dwa sposoby: drogą osobistych poszukiwań w Atenach i innych regionach Grecji oraz drogą zakupu.

Kolekcja, którą stworzył, jest wyrazem jego filhelleńskiej postawy oraz dobrym przykładem nowego, naukowego podejścia do kolekcjonowania, w którym obiekty są dobierane według z góry określonego klucza. Jest także interesującym przykładem kolekcji bardzo niejednorodnej, złożonej z obiektów nie tylko greckiej, ale także rzymskiej i egipskiej proveniencji, stanowiąc w ten sposób twór, który można z powodzeniem określić jako typową dziewiętnastowieczną prywatną kolekcję starożytności.

19.11 – dr inż. arch. Aleksandra Brzozowska-Jawornicka, *Tzw. głowice blokowe na Cyprze*

Głowice blokowe to specyficzny typ dekoracji architektonicznej z I i II w. n.e., występujący na obszarach wokół wschodnich wybrzeży Morza Śródziemnego. Ich najbardziej charakterystyczną cechą jest zgeometryzowana, uproszczona forma, wywodząca się z klasycznych porządków architektonicznych, najczęściej z korynckiego. Najbardziej rozpoznawalną odmianę kapiteli blokowych stanowią tzw. głowice nabatejskie, znane przede wszystkim z Petry. Przykłady głowic o uproszczonej formie znaleźć można również m.in. w Egipcie, ich najbardziej spójny i jednorodny zbiór odkryto w Marinie el-Alamein. Kapitele blokowe występują także na Cyprze. Zostały one zaprezentowane w szerszym kontekście na podstawie najnowszych badań.

17.12 – dr Agnieszka Mączyńska, *W poszukiwaniu genezy neolitycznej ceramiki dolnoegipskiej*

Najstarsza ceramika z Dolnego Egiptu została zarejestrowana na północnym brzegu jeziora Karun, na stanowiskach kultury fajumskiej, podczas badań prowadzonych w latach 20. XX wieku. Ponieważ współwystępowała razem z kośćmi udomowionych zwierząt i pozostałościami udomowionych zbóż, uznano ją za element szeroko rozumianego pakietu neolitycznego, wprowadzonego na teren Egiptu ze wschodu. Od początku badań pozostałości z Fajum wiązano z obecnością typowo neolitycznych, osiadłych społeczności rolniczych, związanych z Bliskim Wschodem. Kolejne lata badań w Dolnym Egipcie przyczyniły się do nowych odkryć, które pasowały idealnie do powszechnie akceptowanego wówczas modelu rozprzestrzeniania się idei neolitycznych (nowej gospodarki i technologii) poza obszar centralnych ośrodków bliskowschodnich. Osiadły tryb życia, uprawa bliskowschodnich zbóż, hodowla bliskowschodnich zwierząt oraz nowe technologie, w tym w szczególności umiejętność wykonywania naczyń z gliny, stały się cechami charakterystycznymi dolnoegipskiego neolitu.

W latach 60. i 70. XX wieku rozpoczęły się kompleksowe badania na terenie egipskiej części wschodniej Sahary. Ich rezultaty skłoniły badaczy do postawienia nowej hipotezy, dotyczącej pochodzenia ceramiki dolnoegipskiej. Globalne zmiany klimatyczne w drugiej połowie VI tysiąclecia p.n.e. miały spowodować przesunięcie strefy życiodajnych deszczy monsunowych na południe i w efekcie rozpoczęły proces pustynnienia Sahary. Ograniczenie dostępu do wody miało dramatyczne skutki dla ówczesnych łowców, zbieraczy i wczesnych hodowców, żyjących na pustyni, którzy zostali zmuszeni do przenoszenia się w miejsca gwarantujące przeżycie – na południe, do Doliny Nilu, a także na północ, do Delt. „Uciekinierzy” z pustyni mogli dotrzeć na

teren północnego Egiptu wraz z całym wyposażeniem kulturowym, obejmującym m.in. umiejętność wytwarzania naczyń glinianych.

Neolit w Dolnym Egipcie jest jednym z najsłabiej poznanych okresów w całej historii cywilizacji egipskiej. Na stan badań składają się przede wszystkim interpretacje, powstałe w 1. połowie XX wieku. Choć niewielka liczba prowadzonych współcześnie badań poszerza naszą wiedzę na temat tego okresu, nadal pewne problemy badawcze pozostają niejasne i wymagają szczegółowych analiz. Problem genezy neolitycznej ceramiki dolnoegipskiej jest bardzo rzadko poruszany przez badaczy. Ponadto dominacja hipotezy lewentyńskiej jest wyraźnie widoczna w dyskursie naukowym, podczas gdy hipoteza pustynna pojawia się bardzo rzadko. W referacie autorka zaprezentowała wyniki prowadzonych przez siebie badań nad neolityczną ceramiką z Dolnego Egiptu oraz przedstawiła własną hipotezę, dotyczącą pochodzenia dolnegipskiej tradycji garncarskiej.

- prof. dr hab. Arkadiusz Marciniak, mgr Patrycja Filipowicz, mgr Katarzyna Harabas, mgr Jędrzej Hordecki, *Neolityczne i post-neolityczne osady i cmentarzyska. Poznański projekt badawczy w Çatalhöyük*

Celem referatu było przedstawienie najważniejszych efektów badań wykopaliskowych, prowadzonych w latach 2012–2017 w strefie TPC neolitycznego tellu w Çatalhöyük w środkowej Anatolii. Badania obejmowały okres późnego neolitu z II połowy VII tys. p.n.e., który na Bliskim Wschodzie **przyniósł powolny kres cywilizacji neolitycznej, zanikanie wielkich ośrodków o charakterze protomiejskim oraz przemieszczanie się ich mieszkańców na wcześniej nieziasiedlone obszary**. Badania w strefie TPC w Çatalhöyük pozwoliły na uchwycenie ostatniego etapu wznoszenia bogato dekorowanych domów, co było równoznaczne z końcem fazy klasycznej funkcjonowania osady, oraz rozpoznanie charakteru jej późniejszej zabudowy, do momentu opuszczenia tellu w samych początkach VI tys. p.n.e. Badania doprowadziły także do odkrycia dużej osady z IV wieku p.n.e. i wczesnoislamskiego cmentarzyska.

- dr hab. Rafał Koliński prof. UAM, *Archeologiczny rekonesans w irackim Kurdyście 2012–2017: cele i wyniki*

Terytorium irackiego Kurdystanu było przez ponad 50 lat niedostępne dla archeologów, toteż głównym celem rekonesansu archeologicznego Upper Greater Zab Archaeological Reconnaissance była inwentaryzacja stanowisk archeologicznych i innych zabytków dziedzictwa kulturowego Iraku oraz ocena ich stanu zachowania i ewentualnych zagrożeń. Wstępne badania, prowadzone w oparciu o nieliczną literaturę przedmiotu (przede

wszystkim publikacje irackie z lat 1970) oraz dostępne zobrazowania satelitarne i zdjęcia lotnicze, były następnie weryfikowane w terenie podczas 6 sezonów badawczych, realizowanych w latach 2012–2017. W ich trakcie na terenie o powierzchni ponad 3 tys. km² zarejestrowano 312 stanowisk osadniczych, zinventaryzowano 110 jaskiń oraz 82 zabytki dziedzictwa kulturowego (w tym reliefy naskalne, kościoły i klasztory, meczety, zamki oraz grobowce i cmentarze). Dzięki analizie ponad 16 000 zarejestrowanych fragmentów ceramiki i innych zabytków, pozyskanych podczas badań, możliwa była rekonstrukcja historii osadniczej rejonu od początku neolitu ceramicznego (kultura Hassuna, ok. 6200 p. Chr.) do początku XX wieku. Pozyskane informacje zostaną udostępnione w postaci wielotomowej publikacji książkowej oraz portalu internetowego.

Komisja Medioznawcza

Przewodniczący: Maciej Kawka
 Zastępcy przewodniczącego: Michał Drożdż
 Kazimierz Wolny-Zmorzyński
 Sekretarze: Paweł Płaneta
 Wojciech Prażuch

- 16.01** – dr Klaudia Cymanow-Sosin, *Etyczne ramy mowy nienawiści – podmiotowa odpowiedzialność wobec walczących słów*
- 20.02** – dr hab. Marek Jachimowski prof. UŚ, *Nowe media a nowe dziennikarstwo*
- 20.03** (wspólne z Komisją Środkowoeuropejską) – prof. dr Snezana Venovska-Antevska, *Media społecznościowe i ich wpływ na opinię publiczną w Macedonii*
 – prof. dr Elena Jovanovaj-Grujovskaj, *Rola macedońskiego radia i telewizji jako publicznego serwisu obywatelskiego*
- 17.04** – prof. dr hab. Henryk Czubała, *Prawda, fikcja i postprawda w medialnych i literackich narracjach o historii*
- 15.05** – prof. dr hab. Ignacy Stanisław Fiut, *Polska prasa bezpłatna i jej ewolucja*
- 19.06** – prof. dr hab. Jerzy Jastrzębski, *Publiczność mediów. Podmiot czy przedmiot zachowań komunikacyjnych – sprawca czy ofiara?*
- 16.10** – dr Paweł Hamera, *Rysunek satyryczny w badaniach historycznych i medioznawczych*
- 18.12** – dr Katarzyna Drąg, *Profesjonalizm dziennikarski – dziewiętnastowieczne poszukiwania jakości prasy*

KOMISJE WYDZIAŁU III NAUK ŚCISŁYCH I TECHNICZNYCH

Komisja Astrofizyki

Przewodniczący: Andrzej Staruszkiewicz
Zastępca przewodniczącego: Lech Sokołowski
Sekretarz: Andrzej Odrzywołek

- 26.01** – prof. Romuald Tylanda, *Czerwone nowe – gwiazdne merger'y*
23.03 – prof. Grzegorz Pojmański, *ASAS – Fotometryczny przegląd całego nieba*
20.04 – dr Andrzej Kułak, *Metody generacji i detekcji fal grawitacyjnych wysokich częstotliwości*
25.05 – dr hab. inż. Wojciech Przybyłowicz, *Hypatia – kamyczek starszy niż Układ Słoneczny?*
26.10 – prof. Andrzej Krasieński, *Czego nam nie mówi konwencjonalna kosmologia*
30.11 – dr Wojciech Hellwing, *Astronomiczne badania ciemnej materii, czyli jak obalić model CDM i jego alternatywy?*
14.12 – prof. Grażyna Siemieniec-Oziębło, *Weryfikacja dyfuzyjnego procesu akceleracji promieniowania kosmicznego w gromadach galaktyk*

Komisja Nauk Technicznych

Przewodniczący: Kazimierz Furtak
Zastępca przewodniczącego: Jerzy Lis
Sekretarze: Wojciech Mitkowski
Wojciech Karnowski

- 16.01** – prof. dr hab. inż. Dariusz Kata, *Laserowe formowanie trójwymiarowe tworzyw ceramicznych i metalicznych*

Laserowe metody formowania trójwymiarowego z ang. nazywane często *Rapid Prototyping*, w krótkim czasie, bo zaledwie kilkunastu lat, stały się wyjątkowo pomocne przy projektowaniu i wytwarzaniu implantów, sensorów, mikroreaktorów układów elektronicznych elementów maszyn, silników, narzędzi prof. Zaletą tych metod jest wysoka precyzja, pozwalająca na kształtowanie materiałów do postaci złożonych form przestrzennych przy jednoczesnej reakcji powierzchniowej, występującej na styku z podłożem. Tak ukształtowane tworzywa wykazują trwałe połączenie z podłożem i nie wymagają użycia dodatkowych substancji wiążących. Spolaryzowane

światło lasera generuje homogeniczny rozkład energii cieplnej w naświetlanym materiale i w ten sposób znacząco redukuje naprężenia cieplne, które są nieuniknione w innych typach obróbki termicznej polikryształów. Podczas wystąpienia zaprezentowano metody syntezy i obróbki laserowej materiałów jako perspektywicznej technologii, kreującej nowe kierunki rozwoju nauki.

20.02 (wspólne z Komisją Zagrożeń Cywilizacyjnych) – prof. Elżbieta Nachlik, *Zagrożenie i ochrona Krakowa przed powodzią*

Przedmiotem referatu było przybliżenie aktualnej sytuacji w zakresie zagrożenia Krakowa odpływem wód opadowych i powodziowych oraz stanu infrastruktury ochronnej, problemów technicznych z nią związanych, jak również planów modernizacji i rozwoju systemu ochrony przeciwpowodziowej na tle działań dotychczasowych, a także zmiany poglądów w odniesieniu do podejścia do problemu i do określonych rodzajów rozwiązań.

Zagadnienia istotne dla aktualnej sytuacji i działań planowanych do realizacji w najbliższym czasie oparto na analizie i ocenie: 1) funkcjonalności i realności dotychczasowych zamierzeń (prof. planów realizacji Kanału Krakowskiego), 2) nowych zagrożeń i wyzwań z nimi związanych, także w kontekście zmian klimatu, 3) zmiany paradygmatu zarządzania ryzykiem powodziowym, aktualnych dokumentów oraz uregulowań prawnych. W podsumowaniu zawarto istotę i planowane efekty obecnych zamierzeń w ujęciu regionalnym.

20.03 (wspólne z Komisją Zagrożeń Cywilizacyjnych) – prof. Stanisław Nagy, mgr inż. Piotr Narloch, *Likwidacja stref niskiej emisji w Krakowie poprzez lokalne wykorzystanie gazu ziemnego do ogrzewania domów w zabudowie niskiej. Scenariusze możliwych działań na lata 2018–2025*

Zagadnienia efektywności wykorzystania energii do ogrzewania budynków i statystyka zmian ilości zapotrzebowania ciepła, przeznaczanego na ogrzewanie domów. Zmiany stanu zanieczyszczeń powietrza w Krakowie od lat osiemdziesiątych. Istniejące systemy ogrzewania budynków indywidualnych, wpływające na niską emisję zanieczyszczeń w Krakowie. Możliwości poprawy jakości powietrza w wybranych lokalizacjach miasta.

Modele transportu gazu w sieciach dystrybucyjnych, wykorzystywane do symulacji przepływu gazu w funkcji zmienności dobowego i sezonowego zapotrzebowania na energię. Implementacja modeli przepływów gazu w symulatorach średniego ciśnienia SONET i STANET w sieciach rozgałęzionych, pierścieniowych i mieszanych.

Analiza stref o ograniczonych możliwościach zwiększenia zasilania. Alternatywy rozbudowy sieci gazowniczej z wykorzystaniem nowej infra-

struktury lub rozproszonych instalacji LNG. Analiza możliwości uruchomienia zastępczych źródeł gazu.

Wpływ zanieczyszczeń pochodzących z gmin sąsiednich. Możliwości wymiany źródeł systemów ogrzewania w tych gminach i ocena ich wpływu na stan powietrza w Krakowie. Wnioski odnośnie do możliwych scenariuszy.

17.04 – dr hab. inż. Jacek Snamina prof. AGH, *Problemy implementacji algorytmu sterowania ślizgowego do aktywnych układów redukcji drgań mechanicznych*

W prezentowanej pracy przeprowadzono analizę teoretyczną i doświadczalną sterowania układem redukcji drgań mechanicznych przy wykorzystaniu algorytmu sterowania ślizgowego. Przeanalizowano skuteczność układu redukcji drgań w przypadku aktywnego i semiaktywnego elementu wykonawczego. Zbadano wpływ błędów pomiaru w układzie pomiarowo-sterującym na efektywność działania układu redukcji drgań ze szczególnym uwzględnieniem fazy ruchu wzdłuż powierzchni ślizgowej.

W części aplikacyjnej pracy przedstawiono koncepcję zastosowania analizowanego układu redukcji drgań, bazującego na algorytmie sterowania ślizgowego, do zawieszenia samochodu. Analizując schemat konstrukcyjny zawieszenia wyznaczono jego parametry, a następnie, wykorzystując zasady podobieństwa, wyznaczono parametry modelu laboratoryjnego „ćwiartki samochodu” z aktywnym układem redukcji drgań. Praktyczne wykorzystanie algorytmu sterowania ślizgowego w tym przypadku wymaga oszacowania wartości: parametru ograniczającego siły zaburzające położenie równowagi podukładu wibroizolowanego; parametru określającego nachylenie powierzchni ślizgowej; parametru określającego szybkość osiągnięcia powierzchni ślizgowej z dowolnego punktu przestrzeni fazowej. Na przygotowanym stanowisku laboratoryjnym przeprowadzono szereg pomiarów przy różnych wartościach parametrów przyjętego algorytmu. Wyznaczono wartości parametrów, dla których działanie układu redukcji drgań jest najbardziej efektywne.

26.04 (wspólne z Komisją Zagrożeń Cywilizacyjnych) – prof. Ewa Rokicka, *Postawy wobec bezpieczeństwa energetycznego i zmian klimatycznych w Europie*

Badania nad postawami Europejczyków wobec bezpieczeństwa energetycznego i zmian klimatu, dwóch powiązanych z sobą zagrożeń cywilizacyjnych o charakterze globalnym, mają duże znaczenie z punktu widzenia polityki środowiskowej i energetycznej, zorientowanej na łagodzenie negatywnych oddziaływań człowieka na środowisko naturalne. Świadomość społeczną obywateli we wskazanych obszarach poddano pomiarowi w ramach

8. Rundy Europejskiego Sondażu Społecznego, międzynarodowego projektu badawczego, realizowanego przez IFiS PAN. Moduł klimatyczno-energetyczny obejmował cztery zagadnienia badawcze dotyczące: (1) preferencji energetycznych, (2) obaw dotyczących bezpieczeństwa energetycznego, (3) zmian klimatycznych, (4) norm regulujących zachowania przyjazne dla środowiska i przekonania na temat ich skuteczności. Referat prezentuje główne wnioski, wynikające z międzykrajowych analiz porównawczych na temat postrzegania wyżej wymienionych kwestii. Wskazuje na rolę czynników społeczno-politycznych w kształtowaniu świadomości ekologicznej obywateli poszczególnych państw europejskich.

15.05 – dr hab. inż. Krzysztof Oprzędkiewicz prof. AGH, *Modelowanie procesów przewodnictwa cieplnego*

W referacie przedstawiono zagadnienia związane z modelowaniem procesów cieplnych z wykorzystaniem ciągłych i dyskretnych modeli całkowitego oraz niecałkowitego rzędu. Podczas referatu omówiono następujące zagadnienia: Na początku modele procesów ciepłoprzewodnictwa w postaci transmitancji ciągłych oraz modele w postaci równań stanu w przestrzeni Hilberta. Następnie podano podstawowe pojęcia z rachunku niecałkowitego rzędu oraz najczęściej stosowane w praktyce aproksymacje. Dalej omówiono definicje operatora niecałkowitego rzędu, podane przez Grunvalda i Letnikova, Riemanna-Liouville'a oraz Caputo, oraz aproksymacje: Oustaloupa i Charefa dla przypadku ciągłego, a także PSE i CFE dla przypadku dyskretnego. W dalszej kolejności zaprezentowano ułamkowe uogólnienia modeli transmitancyjnych i w przestrzeni stanu.

Rozważania teoretyczne zilustrowano przykładami eksperymentalnymi z zakresu modelowania temperatury w pomieszczeniu oraz modelowania przepływu ciepła w ośrodku jednowymiarowym. Rozważane modele porównano w sensie dokładności średniokwadratowej.

19.06 – prof. dr hab. inż. Marek S. Szczerba, *Postępy fizyki transformacji dyslokacji w strukturach metalicznych. Nowe możliwości rozwoju technologii materiałów konstrukcyjnych i funkcjonalnych*

Istotą wystąpienia jest przedstawienie aktualnych problemów fizyki ciała stałego, dotyczących transformacji dyslokacji w strukturach metalicznych poddanych mechanicznemu bliźniakowaniu. Szczególna uwaga została poświęcona fizycznym skutkom transformacji i re-transformacji bliźniaczych i ich znaczeniu w kształtowaniu własności mechanicznych wysokowytrzymałych materiałów konstrukcyjnych oraz materiałów funkcjonalnych. Przedstawiono również oryginalne wyniki badań strukturalnych mechanizmów deformacji plastycznej materiałów metalicznych związanych z odwrotnym

oraz pseudo-odwrotnym bliźniakowaniem mechanicznym. W podsumowaniu podkreślono, iż opracowany fizyko-mechaniczny opis transformacji i re-transformacji bliźniaczych stanowi istotny wkład w rozwój teorii strukturalnej mechaniki ciała stałego i winien być wykorzystany przy projektowaniu technologii materiałów konstrukcyjnych i funkcjonalnych nowej generacji.

16.10 – dr hab. inż. arch. Marcin Furtak, *Budownictwo inteligentne na przykładzie budynku Małopolskiego Laboratorium Budownictwa Energooszczędnego*

Prelekcja dotyczyła modelowego przykładu wzniesienia budynku eksperymentalnego, pozwalającego na badanie zależności różnorodnych systemów instalacyjnych oraz urządzeń grzewczo-chłodniczych z warunkami klimatycznymi. Przedstawiono kontekst wykorzystania odnawialnych źródeł energii. W trakcie prelekcji omówiono wytyczne, założenia projektowe oraz procesy powstania budynku i oddania go do użytkowania, a także aktualną eksploatację. Prelekcja uwypukliła możliwości badawcze i zakres prac badawczych realizowanych przez Laboratorium, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych ze współpracą nauka–przemysł.

20.11 – prof. Jacek S. Leszczyński, *O pewnym podejściu do matematycznego modelowania układów/procesów złożonych – zastosowania rachunku operatorów niecałkowitego rzędu*

Układy/procesy złożone nie są jednoznacznie zdefiniowane. Charakteryzują się zmiennością struktur w nich występujących, wieloskalowym zachowaniem, nieliniowością związków konstytutywnych, wzajemnymi wewnętrznymi oddziaływaniami. Modelowanie matematyczne takich układów i procesów stanowi duże wyzwanie dla współczesnych badaczy. Aby matematycznie zilustrować te układy, stosujemy podział na zjawiska i procesy proste i próbujemy opisać wielkości obserwowane za pomocą zestawu wyrażeń i struktur algebraicznych. Klasyczne podejście matematyczne wykorzystuje operatory całkowite i różniczkowe o rzędzie całkowitym. W rozwiązaniach pojawia się duża liczba współczynników, które z natury rzeczy wywołują niepewność.

Rachunek operatorów różniczkowych i całkowych niecałkowitego rzędu, przykładowo $\frac{d^\alpha y}{dx^\alpha}$ – gdzie $\alpha \in \mathbb{R}$, zamiast $\frac{dy}{dx}$, $\frac{d^2y}{dx^2}$, etc. to nieklasyczne podejście matematyczne, które daje różnorodne możliwości ilustracji złożoności zjawisk i procesów występujących w przyrodzie. Główne zalety tego rachunku przejawiają się w otrzymywaniu większej liczby rozwiązań algebraicznych/numerycznych, a także w ograniczaniu całkowitej liczby

współczynników. W związku z powyższym postuluje się, iż modele matematyczne mogą być bardziej niezawodne, adekwatne, skuteczne i precyzyjniejsze niż modele klasyczne. W prezentacji starano się przedstawić jedynie odmienną ilustrację matematyczną znanych zasad, jak: zasada zachowania masy, transportu ciepła etc., dla układów złożonych. Tę ilustrację uzupełniono przykładami praktycznymi. Ponadto starano się przekazać wiedzę z zakresu definicji i własności operatorów niecałkowitego rzędu, funkcji specjalnych i sposobów rozwiązywania ułamkowych równań różniczkowych zwykłych i cząstkowych.

18.12 – dr hab. inż. Jacek Cieślik prof. AGH, *Wymagania i oczekiwania stawiane badaniom naukowym przez nowoczesne systemy wytwarzania*

Procesy produkcyjne w przedsiębiorstwach podlegają ciągłym zmianom, polegającym na wprowadzaniu nowych technologii produkcji i systemów zarządzania. Nowe założenia inżynierii systemów wytwarzania odpowiadają na wymagania produkcji przyszłości – Przemysłu 4.0 (Industry 4.0). Korzystając z technologii kognitywnych – połączenia sztucznej inteligencji (AI), przemysłowego Internetu Rzeczy (IIoT), zaawansowanych systemów pomiarowych, systemów analiz i zarządzania danymi, można przejść z reaktywnej do predykcyjnej konserwacji maszyn oraz precyzyjnie poprawić jakość pracy, zmniejszyć ilość odpadów i zwiększyć wydajność produkcji. Wprowadzanie do praktyki przemysłowej nowoczesnych technologii wytwarzania stawia tym samym nowe wymagania pracownikom ośrodków badawczo-naukowych. W referacie przedstawiono aktualny stan rozwoju nowoczesnych metod wytwarzania oraz przykłady problemów rozwiązywanych przez ośrodki naukowe na potrzeby przedsiębiorstw przemysłowych.

Komisja Układów Złożonych

Przewodniczący:	Jerzy Jurkiewicz
Sekretarze:	Zdzisław Burda
	Paweł Góra

26.01 – prof. Jerzy Jurkiewicz, *Pseudo-kartezjańskie współrzędne w modelu Kausalnych Dynamicznych Triangulacji na torusie*

9.03 – dr Patrycja Pałka, *Nowomowa wczoraj i dziś*

27.04 – prof. Jacek Dziarmaga, *Kwantowe sieci tensorowe w 2 wymiarach*

15.06 – prof. Rafał Weron, *Prognozowanie cen energii elektrycznej z perspektywy 2018 roku*

- 19.10** – dr Piotr Korcyl, *Postępy w Chromodynamice Kwantowej na sieci na przykładzie hadronowych funkcji struktury*
23.11 – dr hab. Adam Krawiec, *Modele cyklu koniunkturalnego z rozłożonym opóźnieniem czasowym*

KOMISJE WYDZIAŁU IV PRZYRODNICZEGO

Komisja Geoinformatyki

Przewodniczący:	Jacek Kozak
Zastępcy przewodniczącego:	Tomasz Szmuc Piotr Wężyk
Sekretarz:	Krystian Koziół
Zastępca sekretarza:	Stanisław Szombara

- 10.01** – dr inż. Bartosz Mitka, *Synergia danych w digitalizacji obiektów 3D*
14.03 – prof. dr hab. Katarzyna Dąbrowska-Zielińska, *Systemy informacyjne w ramach programu Obserwacji Ziemi – Copernicus*
11.04 – dr hab. inż. Stanisław Lewiński prof. CBK, *Klasyfikacja form pokrycia terenu na zdjęciach Sentinel-2, projekt S2GLC*
9.05 – Rafał Bletek, *Małopolska Infrastruktura Informacji Przestrzennej MIIP-2 – perspektywy rozwoju*
14.11 – dr hab. Krzysztof Będkowski prof. UŁ, *Teledetekcja w badaniach zjawisk fenologicznych w lasach*
12.12 – dr inż. Marta Szostak, *Monitorowanie obszarów wtórnej sukcesji leśnej w oparciu o analizy chmur punktów lotniczego skanowania laserowego*

Komisja Paleogeografii Czwartorzędu

Przewodniczący:	Marek Krąpiec
Zastępcy przewodniczącego:	Dorota Nalepka Włodzimierz Margielewski
Sekretarz:	Aldona Mueller-Bieniek

- 26.10** – Piotr Kłapyta, dr inż. Jerzy Zasadni, dr Katarzyna Korzeń, dr hab. inż. Jerzy Mościcki, dr hab. Anna Michno, mgr inż. Mateusz Sobucki, dr inż. Grzegorz Bania, *Jurgów – nowe stanowisko paleobotaniczne na północnym przedpolu Tatr*

Warunki środowiskowe w okresie poprzedzającym maksimum ostatniego zlodowacenia w Karpatach są stosunkowo słabo udokumentowane. Nowe stanowisko paleobotaniczne, odkryte w Jurgowie-Podokólnie, pozwala uszczegółowić informacje o warunkach środowiskowych panujących podczas schyłku interpleniglacjału (MIS 3) na północnym przedpolu Tatr.

Osady mułkowo-ilaste, zachowane na powierzchni wysokiej terasy Białki i zakonserwowane przez pokrywy soliflukcyjne, stanowią rzadki w skali polskich Karpat przykład drobnofrakcyjnych osadów stokowych. Datowania radiowęglowe torfów wskazują na czas depozycji serii mułków pomiędzy 29–26 ka. Osady soliflukcyjne przykrywające serię osadów organicznych wskazują na wybitne oziębienie klimatu po 26 ka, które koreluje się z globalnym z maksimum ostatniego zlodowacenia (LGM) i maksymalnym awansem lodowców w Tatrach. Zapis pyłkowy w profilu Jurgów-Podokólnie wskazuje na występowanie u schyłku środkowego pleniglacjału zbiorowisk roślinności drzewiastej o charakterze borowym, znajdując analogie w zapisie z innych stanowisk paleobotanicznych. Geneza i kontekst paleośrodowiskowy osadów z Jurgowa wymagają dalszych badań, co daje perspektywy na poznanie dynamicznych warunków sedymentacji w regionie o znacznej w skali Karpat Zachodnich aktywności neotektonicznej.

13.11 (wspólne z Komisją Archeologiczną PAN) – dr Matthias Huels, *Radiocarbon dating of iron artefacts*

The properties of the metal iron and in particular the possibility to dissolve carbon within its crystal lattice, thereby enhancing its mechanical strength, allows in principle a radiocarbon dating, provided that the carbon source is contemporary with the time of metal production. In this lecture, the prerequisites and pitfalls for iron ^{14}C -dating are discussed with archaeological examples.

A simple carbon extraction can be done by combustion of iron at about 1000°C for several hours, either using the established closed-tube combustion with cupric oxide as an oxygen donor or directly with O_2 .

Radiocarbon measurements on known archaeological iron samples and modern iron standards with a known ^{14}C concentration demonstrate significant effects of sampling and cutting, which can be minimized using larger iron pieces and cleaning of cutting edges with corundum grinding tools.

^{14}C -ages of known-age iron objects indicate age-offsets of a few decades up to 200 years, which includes an old-wood effect and possible contamination during sampling prior radiocarbon measurements. In addition, a possible carbon isotope fractionation, originating during iron production, cannot be excluded and needs further verification.

23.11 – dr inż. Jerzy Zasadni, dr Piotr Kłapyta, mgr inż. Andrzej Świąder, *Maksimum i schylek ostatniego zlodowacenia Tatr w świetle najnowszych wyników badań*

Historia badań zlodowaceń tatrzańskich liczy ponad 160 lat. Historię tę można podzielić na etap pionierski (1856–1955), kartograficzny (1955–1979), geochronologiczny (1979–1998) oraz meta-analityczny (1998–). Najmłodszy etap badań przyniósł nową metodę datowania, opartą na izotopach kosmogenicznych oraz analizach paleoglacjologicznych. W ostatnich 20 latach opublikowano 300 dat kosmogenicznych (^{36}Cl i ^{10}Be), które istotnie zweryfikowały wcześniejsze poglądy na temat chronologii glacialnej. Część wyników badań z etapu kartograficznego i geochronologicznego, które oparte były głównie na analizie morfostratygraficznej i datowaniach termoluminescencyjnych glin morenowych, jest obecnie kwestionowana lub odrzucona. Obecnie najwięcej wiemy o wieku moren maksymalnych ostatniego zlodowacenia (LGM), wydatowanych metodą kosmogeniczną w siedmiu systemach glacialnych (26–18 ka). Toczy się także interesująca dyskusja nad etapami recesyjnymi w późnym glacialu, gdzie przybywa coraz więcej danych. W prezentacji przedstawiono wyniki kilkunastu nowych datowań kosmogenicznych (^{10}Be) w obrębie form związanych z najmłodszymi etapami recesyjnymi lodowców tatrzańskich. Wyniki te wskazują, iż lodowce w Tatrach po raz ostatni były aktywne w młodszym dryasie, a stabilizacja najwyższej położonych lodowców gruzowych nastąpiła z początkiem holocenu. W Tatrach nie ma form glacialnych związanych z holocenem oraz aktywnych w późnym holocenie lodowców gruzowych, jak wcześniej postulowano. Zasięg i chronologia najmłodszych etapów recesyjnych wskazuje, że najwyższej położone masy cyrkowych jezior tatrzańskich były wolne od lodu od co najmniej 15–14 tys. lat. Zwrócono uwagę, że od 40 lat przybywające dane chronologiczne, zarówno daty ^{14}C osadów jeziornych i międzymorenowych oraz datowań kosmogenicznych samych moren, systematycznie „postarzają” wiek etapów recesyjnych w stosunku do ich wcześniej sugerowanego wieku. W konsekwencji zasięg lodowców podczas najmłodszych etapów recesyjnych, jak np. młodszego dryasu, jest systematycznie zmniejszany w toku badań naukowych, od wcześniej postulowanych dużych lodowców dolinnych do obecnie wydatowanych małych lodowców niszowych, fartuchowych i gruzowych w najwyższych partiach Tatr.

Badania były finansowane w ramach grantu NCN nr 2015/17/B/ST10/03127, pt. „Zlodowacenie Karpat Zachodnich podczas młodszego dryasu”.

21.12 – dr hab. Aldona Mueller-Bieniek prof. PAN, dr hab. Maria Lityńska-Zając prof. PAN, dr hab. Marek Nowak prof. UJ, *Izotopy stabilne azotu i węgla w prehistorycznych ziarnach zbóż z terenu Polski*

Badania archeobotaniczne wskazują na znaczne zróżnicowanie proces rozwoju rolnictwa na terenie obecnej Polski, począwszy od wczesnego neolitu. Zróżnicowanie to zostało również potwierdzone wynikami badań proporcji izotopów stabilnych azotu ($\delta^{15}\text{N}$) w ziarnie prehistorycznych zbóż z neolitu Kujaw i Małopolski. Z kolei w skali regionalnej, na terenie Małopolski, analiza izotopów stabilnych węgla potwierdziła postulowaną już wcześniej zmianę sposobu gospodarowania w środkowym neolicie, w czasach dominacji kultury pucharów lejkowatych. Ujawniło się to w proporcji izotopów stabilnych węgla, w zaobserwowanym przesunięciu $\Delta^{13}\text{C}$ z wyższych wartości notowanych dla wczesnego neolitu (kultura ceramiki wstęgowej rytej i cykl lendzielsko-pułgarski) ku niższym dla prób datowanych na środkowy neolit (kultura pucharów lejkowatych). Wskazuje to na generalnie suchsze warunki upraw „pucharowych” niż „wstęgowych”, mimo notowanego w tym czasie pogorszenia warunków klimatycznych (ochłodzenie i zwilgotnienie). Potwierdza to postulowany wcześniej obraz, bazujący na badaniach.

Komisja Biologii Rozwoju

Przewodniczący: Andrzej Jachimiak
Zastępca przewodniczącego: Alicja Boroń
Sekretarz: Aneta Słomka

26.01 – dr Krzysztof Rakus, *Gorączka u ryb – mechanizmy indukcji i jej wpływ na rozwój infekcji*

19.10 – dr Anna Michalik, *Pluskwiaki i ich symbiotyczne mikroorganizmy – miliony lat ewolucji i wzajemnych korzyści*

Komisja Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych

Przewodnicząca: Krystyna Koziec
Zastępcy przewodniczącej: Jan Szarek
Józef Walczyk
Sekretarz: Stanisław Brożek

28.03 – prof. dr. hab. inż. Józef Bieniek, *Współczesne wyzwania stojące przed rolnictwem i produkcją zwierzęcą*

Od zarania dziejów rolnictwo oraz produkcja zwierzęca niezmiennie towarzyszą człowiekowi, będąc dostawcą środków spożywczych oraz su-

rowców. W historycznym ujęciu w zasadzie niezmiennie są zadania rolnictwa, natomiast ewolucji ulegają ich formy oraz preferencje konsumentów co do rodzajów i jakości wytwarzanych produktów. Wiek XX kojarzy się z burzliwym rozwojem rolnictwa i produkcji zwierzęcej, których synonimem jest bardzo wysoki poziom wydajności roślin i zwierząt, będący wynikiem intensywnej pracy hodowlanej oraz wprowadzania na coraz szerszą skalę nowoczesnych technologii wytwarzania, skutkujących rozerwaniem naturalnych powiązań produkcyjnych, występujących kiedyś w klasycznym gospodarstwie rolnym. Tendencje te wraz z gwałtownie rosnącą skalą produkcji sprawiły, że współczesne społeczeństwa krajów rozwiniętych zaczęły podawać w wątpliwość pozytywną rolę szeroko pojętego rolnictwa, wskazując na zagrożenia dla bioróżnorodności roślin i zwierząt i samego środowiska naturalnego oraz kwestionując jakość produktów spożywczych pozyskiwanych w przemysłowym sektorze rolnictwa i produkcji zwierzęcej. Odpowiedź na zagrożenia i postulaty społeczne stanowią opracowywane i wdrażane programy, wpisujące się w definicję zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i produkcji rolniczej, mające zahamować, a w przyszłości odwrócić te niekorzystne zjawiska.

25.05 – prof. dr hab. inż. Władysław Migdał, *Gwara i regionalizmy w kuchni polskiej – brzmi tajemniczo, smakuje wybornie*

10.10 – prof. dr hab. inż. Krzysztof Surówka, *Nowe kierunki w przetwórstwie i utrwalaniu żywności*

Scharakteryzowano podstawowe parametry wpływające na jakość i bezpieczeństwo żywności oraz zaprezentowano te metody produkcji i utrwalania, które stosunkowo niedawno zaczęto stosować na skalę przemysłową, albo wciąż jeszcze są w fazie prób pilotażowych. Szczególny nacisk położono na dobór metod do konkretnych zastosowań i posiłkując się wynikami badań własnych, zilustrowano wpływ parametrów operacyjnych na jakość i bezpieczeństwo żywności. Powszechną automatyzację przedstawiono na przykładzie sortowania owoców, a operacje membranowe posłużyły za przykład nowoczesnego rozdzielania i zagęszczania. Omówiono ekstruzję oraz przedstawiono zasadę grzejnictwa mikrofalowego, nie pomijając aspektów bezpieczeństwa. Obecnie konsumenci oczekują nowych produktów o minimalnym stopniu przetworzenia, a jednocześnie trwałych i dobrze zachowujących wyjściowe parametry. Odpowiedzią technologów jest produkcja wyrobów liofilizowanych czy pakowanych w modyfikowanej atmosferze (MAP) oraz niezbyt częste jeszcze ciśnieniowanie (HP), działanie pulsującym polem elektrycznym (PEF), światłem pulsującym o wysokiej intensywności (HIPLT) czy ultradźwiękami. Wydaje się jednak, że tylko kwestią czasu jest, kiedy metody te znajdą tak szerokie zastosowanie, jak obecnie operacje membranowe, ekstruzja czy grzejnictwo mikrofalowe.

26.10 – dr hab. Wiktor Adamus prof. UJ, *Jakość i poziom życia ludności*

W prezentacji peryfrazowano następujące zagadnienia, związane z jakością i poziomem życia ludności (JiPŻL): przegląd i ocena pojęć afiliowanych z JiPŻL, wybrane metody pomiaru JiPŻL, subiektywna ocena metod pomiaru JiPŻL, podjęcie próby wyodrębnienia i uszeregowania czynników wpływających na JiPŻL, inscenizacja kierunku zmian JiPŻL mieszkańców woj. małopolskiego. Z JiPŻL powiązane są następujące pojęcia: jakość życia, poziom życia, warunki i standard życia, satysfakcja z życia, ubóstwo, zamożność, potrzeby człowieka, wartości osobowościowe, rozwój społeczny, dobrobyt, szczęście, *quality of life*. Przedstawiono znane w literaturze definicje jakości życia i poziomu życia. Zaprezentowano 16 metod pomiaru JiPŻL. Ujęcia poprawy JiPŻL dokonano za pomocą metody AHP. W wyniku porównania ważności kryteriów otrzymano dla nich z normalizacji macierzy – priorytety liczbowe. Wśród kryteriów dla Małopolski za najważniejsze kolejno uznano: warunki życia, ochronę zdrowia, środowisko naturalne, edukację oraz infrastrukturę. Na podstawie obliczonych priorytetów opracowano kilka alternatyw poprawy JiPŻL Małopolski.

17.12 – prof. dr hab. Janusz Żmija, *Innowacyjność uniwersytetu a przemiany w rolnictwie polskim*

W szkolnictwie wyższym następuje powolne odchodzenie od dotychczasowego Humboldtowskiego modelu uniwersytetu w kierunku modelu przedsiębiorczego, tzn. opartego na nauczaniu, prowadzeniu badań naukowych oraz transferze innowacji do gospodarki. Jest to wynik wzrostu znaczenia wiedzy i opartej na niej gospodarki. Szczególna rola uniwersytetu polega na tym, że jest to miejsce, w którym kształci się studentów na kierunkach, na które jest rynkowy popyt, prowadzi się i komercjalizuje badania naukowe, wynikające z potrzeb rynku, przygotowuje się studentów oraz własną kadre naukową do innowacyjnej przedsiębiorczości, rozwija wielowymiarowe relacje z otoczeniem. Innowacje w rolnictwie to zmiany składające się na postęp, który może przybierać różne formacje: postęp biologiczny – obejmujący udoskonalenie organizmów roślinnych i zwierzęcych oraz zwiększenie liczby gatunków roślin i zwierząt użytecznych dla człowieka, postęp techniczny – obejmujący proces doskonalenia techniki wytwarzania, polegający na wprowadzeniu do produkcji doskonalszych technicznych środków i przedmiotów pracy, postęp technologiczny – związany z wprowadzaniem nowych sposobów produkcji i nowych technologii wytwarzania, postęp organizacyjny – obejmujący proces zmian w organizacji.

Komisja Geograficzna PAU

Przewodniczący:	Kazimierz Krzemień
Zastępca przewodniczącego:	Adam Kotarba
Sekretarz:	Bolesław Domański
Zastępca sekretarza:	Zofia Rączkowska

18.01 – dr hab. Krzysztof Gwosdz, dr Jarosław Działek, dr Katarzyna Gorczyca, mgr Magdalena Miśkowiec, *Kampus 2.0. Postrzeganie i użytkowanie przestrzeni Kampusu 600-lecia odnowienia UJ*

15.02 – dr hab. Dariusz Ciszewski prof. AGH, mgr inż. Mateusz Sobucki, *Ewolucja niecek z osiadania w obszarach przemysłowych*

Subsydencja powierzchni gruntu jest powszechnym zjawiskiem w obszarach wydobywania złóż oraz wód podziemnych. Powoduje ona powstawanie niecek z osiadania, z których wiele jest wypełnionych wodą. Subsydencja powoduje straty materialne w postaci uszkodzeń budynków i infrastruktury technicznej. W Polsce występuje na Górnym Śląsku, a powstające niecki są często w ramach zabiegów rekultywacyjnych wypełniane materiałem skały płonnej, składowanym na hałdach. Rzadko więc można obserwować naturalny rozwój niecek z osiadania w dolinach rzecznych. W referacie omówiono taki rzadko spotykany przykład subsydencji, mającej miejsce w dnie doliny jednej z rzek na Górnym Śląsku, powodującej zmiany w profilu podłużnym koryta rzeki oraz zmiany natężenia procesów akumulacji i erozji osadów w dnie doliny. Stwierdzono, że subsydencja spowodowała powstanie progów erozyjnego, który z biegiem czasu cofał się w górę rzeki, powodując wcinanie się koryta o około 1 m w równinę zalewową. Odcinek ten sąsiadował z odcinkiem o szybkiej akumulacji i kilkakrotnie większej szerokości koryta. Wieloletnie obserwacje wskazały na tendencję do powrotu do naturalnego profilu podłużnego koryta w aluwialnym odcinku, zmienionym wskutek subsydencji w skali kilkudziesięciu lat.

15.03 – dr hab. Roman Matykowski prof. UAM, *O geografii wyborczej w Polsce*

Za prekursora badań geograficzno-elektoralnych uznaje się francuskiego geografa A. Siegfrieda i brytyjskiego E. Krehbiela. Wkrótce po odrodzeniu Polski w 1921 r. J. Wąsowicz opracował *Mapę wyborczą Rzeczypospolitej Polskiej* z wynikami wyborów do Sejmu. Badania przestrzenno-elektoralne na świecie wkroczyły w fazę dojrzałości i krystalizację koncepcji badawczych i metod w latach 1970, w Polsce kończył się natomiast wówczas etap żywiołowego rozwoju badań w tym zakresie. W wyniku tego rozwoju wypracowano wzorce ujęć przestrzennych i poszerzono zakres wykorzystania

metod statystycznych. Źródłem kreatywnych sporów w dziedzinie studiów przestrzenno-elektoralnych było zakorzenienie części badań w geografii, innej części – w sferze nauk społecznych i humanistycznych, a po części reprezentowanych przez ujęcia interdyscyplinarne. Można wyróżnić 4 grupy koncepcji oddziaływania czynników i uwarunkowań regionalnego zróżnicowania wyników wyborów: (a) koncepcje uwarunkowań historyczno-kulturowych, (b) koncepcje modernizacyjne, tj. działania niektórych czynników społeczno-ekonomicznych, (c) koncepcje związane z rywalizacją i konfliktami wewnątrz systemu politycznego kraju, (d) koncepcje oddziaływania przestrzennego i sąsiedztwa, zwane też koncepcjami topografii politycznej.

- 19.04** – dr Janusz Siwek, *Przemiany źródeł na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej na przełomie XX i XXI wieku*
- 17.05** – dr Katarzyna Gorczyca, dr hab. Krzysztof Gwosdz, prof. dr hab. Bolesław Domański, dr hab. Andrzej Zborowski, mgr Łukasz Fiedań, mgr Małgorzata Surmacz, *Dzielnice w dużym mieście – zasady wydzielenia i konflikty*
- 14.06** – dr hab. Bartłomiej Rzonca, *Fenomen wydajnych źródeł w Bieszczadach Wysokich*
- 11.10** – prof. dr hab. Leszek Starkel, *Sprawozdanie z konferencji Międzynarodowej Unii Geograficznej, organizowanej w Moskwie w dniach 4–6 czerwca 2018 r. na temat przyszłości badań geograficznych, pt. „Practical geography and 21st Century challenges”*

Konferencja została zorganizowana przez Instytut Geografii Rosyjskiej Akademii Nauk, który obchodził właśnie 100-lecie swego istnienia. W konferencji uczestniczyło ponad 450 osób z około 35 krajów z całego świata. Na część plenarną zgłoszono 10 referatów z różnych krajów świata. Obrady odbywały się w języku angielskim w niemal 20 sekcjach i skoncentrowane były na aktualnych problemach degradacji środowiska, zmian klimatu i innych. Szczególną uwagę zwrócono na regiony świata ulegające groźnym przemianom, zwłaszcza strefy suchej, tropików, obszarów polarnych. Wiele referatów było przedstawionych przez zespoły międzynarodowe. Należy podkreślić żywą dyskusję i miłą atmosferę. Uderzał zupełny brak przedstawicieli władz politycznych. Polskę reprezentowało tylko kilka osób z Poznania (największa grupa), Krakowa i Warszawy – przeważali geografowie ekonomiczni.

Wygłosiłem referat na temat udziału różnych nauk o ziemi w rozwiązywaniu istotnych problemów globalnych i regionalnych.

Spotkanie stanowiło wyraźny krok naprzód we włączeniu się nauk geograficznych w problematykę postępującej degradacji zasobów środowiska naturalnego Ziemi i zmian jego równowagi.

15.11 – dr hab. Robert Twardosz, *Anomalie termiczne w Europie (1951–2010)*

Dotychczasowa wiedza o klimacie Europy, jak i podziały klimatyczne są głównie oparte na wartościach średnich elementów klimatu. Nie są w nich jednak uwzględniane okresowo pojawiające się groźne zjawiska natury klimatycznej, do jakich należą długotrwałe okresy ze skrajnie wysoką lub niską temperaturą powietrza – anomalie termiczne. W referacie przedstawiono wyniki współautorskich badań, opublikowanych w monografii pt. *Anomalie termiczne w Europie (1951–2010)*, wydanej w 2017 r. przez Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ. Podstawą tych badań są anomalne pod względem termicznym miesiące, pory roku i lata w 60-leciu 1951–2010. Materiał wyjściowy do opracowania stanowiły wartości średnie miesięczne temperatury powietrza z 210 stacji meteorologicznych z obszaru Europy i jej bezpośredniego otoczenia. Jako kryterium wyłonienia anomalnych okresów została przyjęta temperatura średnia miesięczna/sezonowa, różniąca się od odpowiedniej średniej wieloletniej przynajmniej o 2 odchylenia standardowe. Badania zmierzały do wyjaśnienia, jak często i na jakich obszarach występują anomalie termiczne oraz jak zmieniła się ich częstość w 60-leciu na tle postępującego ocieplenia klimatu. Inspiracją do badań było pojawienie się niezwykle gorących okresów letnich 2003 i 2010 w Europie.

13.12 – prof. dr hab. Antoni Jackowski, *Jasna Góra w pierwszych dniach września 1939 r.*

KOMISJE MIĘDZYWYDZIAŁOWE

Komisja Historii Nauki

Przewodniczący:	Michał Kokowski
Zastępca przewodniczącego:	Rita Majkowska
Sekretarz:	Stanisław Domoradzki

24.01 – prof. dr hab. Halina Lichocka, *Wynalazki Ignacego Mościckiego. (Z okazji 150. rocznicy urodzin)*

Wynalazczy talent Ignacego Mościckiego rozwinął się podczas jego pobytu na Uniwersytecie w szwajcarskim Fryburgu. Pierwszy uzyskany przez niego patent dotyczył konstrukcji podwójnych, hermetycznie połączonych szyb okiennych. Później liczba przyznanych mu w różnych krajach patentów przekroczyła 50. Jego metoda otrzymywania stężonego kwasu azotowego poprzez bezpośrednią syntezę tlenków azotu (czyli z powietrza i wody, jedynie przy użyciu prądu elektrycznego), która zainicjowała szybki rozwój

szwajcarskiego przemysłu chemicznego, a jemu samemu przyniosła światową sławę, ma dzisiaj znaczenie tylko historyczne. Podobnie rzecz się ma z jego szklanymi kondensatorami wysokiego napięcia, które swego czasu zrewolucjonizowały europejską elektrotechnikę. Wiele innych jego pomysłów nie straciło na aktualności. Należą do nich doskonałone później przemysłowe metody absorpcji gazów w cieczach, kondensacji roztworów, ekstrakcji, przerobu ropy naftowej itp. Bardzo nowatorskim rozwiązaniem była opracowana przez Mościckiego technologia rozwarstwiania wodnych emulsji olejowych w celu ich utylizacji. Po raz pierwszy została wdrożona w 1918 r. w Borysławsko-Drohobyckim Zagłębiu Naftowym w pobliżu Lwowa. Tą metodą udało się oczyścić galicyjskie rzeki z odprowadzanych do ich wód odpadów kopalnianych.

Słowa kluczowe: Ignacy Mościcki, Fryburg, kwas azotowy, kondensatory, absorpcja, kondensacja, ekstrakcja, ropa naftowa, emulsja olejowa, Lwów, Borysławsko-Drohobyckie Zagłębie Naftowe.

28.02 – ks. dr hab. Stanisław Cieślak SJ prof. Ignatianum, *Uczeń i mistrz. Stanisław Bednarski SJ i prof. Stanisław Kot*

Prof. S. Kot był promotorem pracy doktorskiej ks. S. Bednarskiego, która otrzymała nagrodę im. Probusa Barczewskiego jako najlepsze dzieło historyczne w 1933 r. Zapoczątkowane w okresie studiów kontakty między Mistrzem i Uczniem miały nie tylko charakter naukowy, ale z upływem lat stawały się coraz bardziej partnerskie, koleżeńskie, nawet przyjacielskie. Wymagający profesor wprowadzał ambitnego i wybitnie uzdolnionego studenta – jezuitę, księdza, w meandry pracy badawczej oraz w środowisko naukowe. Uczeń był lojalny wobec Mistrza i nie zawahał się wziąć w obronę jego Katedry Historii Kultury. Kres ich kontaktom naukowym i towarzyskim położyła II wojna światowa. Uczeń, który przed wybuchem wojny miał już znaczny dorobek naukowy i cieszył się uznaniem wśród polskich historyków, zmarł w wieku 46 lat w niemieckim nazistowskim obozie koncentracyjnym w Dachau k. Monachium. W czasie II wojny światowej prof. S. Kot prowadził działalność polityczną u boku gen. W. Sikorskiego oraz kontynuował ją po zakończeniu wojny w Polsce, Włoszech i Anglii. Uczeń jest kandydatem na ołtarze. Ocena działalności politycznej Mistrza, zwłaszcza po zakończeniu II wojny światowej, jest zróżnicowana, nie brak surowych sądów i opinii.

Słowa kluczowe: ks. Stanisław Bednarski SJ, prof. Stanisław Kot, Towarzystwo Jezusowe (SJ), Uniwersytet Jagielloński (UJ).

Key words: Stanisław Bednarski SJ, prof. Stanisław Kot, Society of Jesus (SJ), Jagiellonian University (UJ).

28.03 – Assistant Professor dr. Victor N.E. Blasjo, *Did Copernicus copy astronomical models from Islamic predecessors?*

I reply to recent arguments by Peter Barker & Tofigh Heidarzadeh, Arun Bala, and F. Jamil Ragep claiming that certain aspects Copernicus's astronomical models were influenced by late Islamic authors connected with the Maragha school. In particular, I argue that: the deleted passage in *De revolutionibus* that allegedly references unspecified previous authors on the Tusi couple actually refers to a simple harmonic motion, and not the Tusi couple; the arguments based on lettering and other conventions used in Copernicus's figure for the Tusi couple have no evidentiary merit whatever; alleged indications that Nicole Oresme was aware of the Tusi couple are much more naturally explained on other grounds; plausibility considerations regarding the status of Arabic astronomy and norms regarding novelty claims weight against the influence thesis, not for it.

Key words: Copernicus, Maragha school, Tusi couple, harmonic motion.

25.04 – dr Arkadiusz S. Więch, *Zmyślą o nauce polskiej... Fundacja im. Erazma i Anny małżonków Jerzmanowskich. Założenia i rzeczywistość nagrody*

Powołana testamentowym zapisem Erazma Józefa Jerzmanowskiego (1844–1909) do istnienia Fundacja im. Erazma i Anny małżonków Jerzmanowskich stała się jedną z najbardziej prestiżowych nagród przyznawanych przez krakowską Akademię Umiejętności, a następnie w okresie międzywojennym przez Polską Akademię Umiejętności. Jej laureatami byli m.in. biskup krakowski Adam Sapieha, Henryk Sienkiewicz, Ignacy Jan Paderewski, Napoleon Cybulski, Oswald Balzer, Benedykt Dybowski, Stanisław Zaremba, Aleksander Brückner. Przyznawanie nagrody przerwała II wojna światowa oraz sytuacja, w jakiej znajdowała się Akademia po jej zakończeniu. Reaktywowana została w 2009 roku.

W zaprezentowanym referacie przedstawione zostały okoliczności ufundowania nagrody, dokonana została analiza zapisów fundacyjnych oraz przepisów porządkujących przyznawanie nagrody, uchwalonych przez Akademię w latach 1909–1938. Przedstawione zostały także okoliczności wyboru laureatów oraz kryteria, którymi kierowali się akademicy dokonując ich wyboru, a także analiza rzeczowego znaczenia i zasięgu rzeczowej nagrody.

Słowa kluczowe: Jerzmanowski, Fundacja, Nagroda, Akademia, Kraków.

23.05 – dr Beata Nykiel, *Polacy w życiu akademickim i naukowym Petersburga – wybrane zagadnienia*

Wystąpienie dotyczyło życia akademickiego rosyjskiej stolicy od połowy XIX w. do I wojny światowej, z jego specyfiką w kontekście obecności

polskiej kadry naukowej i studentów, oraz dorobku naukowców polskiego pochodzenia działających nad Nową. Ze względu na zakres czasowy, zmienny charakter tamtejszej polskiej diaspory oraz różnorodność czynników decydujących o popularności danych dyscyplin naukowych zdecydowano się na przegląd wybranych zagadnień. Dysponujący największą liczbą szkół wyższych i instytutów naukowych Petersburg – pod koniec XIX w. istniały tam 23 uczelnie wyższe, w latach 1914–1915 było ich już 35 (z liczbą ok. 42 tys. studentów) – ze względu na brak na ziemiach polskich szkół o charakterze politechnicznym, medycznym i duchownym cieszył się szczególnym powodzeniem wśród młodzieży, pragnącej się kształcić na wspomnianych kierunkach. Te dziedziny i uprawiający je naukowcy stanowili zatem oś wystąpienia. Obok omówienia polskiej literatury przedmiotu przedstawiono najnowsze badania rosyjskie w tym zakresie, w szczególności związane z kadrami i studentami Uniwersytetu Petersburskiego. Sporo miejsca poświęcono również wkładowi związanych z Petersburgiem uczonych w rozwój szkolnictwa wyższego odrodzonej Rzeczypospolitej. Wystąpienie związane było z projektem encyklopedii internetowej „Polski Petersburg” (www.polskipetersburg.pl), przybliżającej polskim i rosyjskim użytkownikom losy i dzieła Polaków nad Nową.

Słowa kluczowe: Polacy, Petersburg, nauka, uczelnie, kadra i studenci.

4.06 – prof. June Barrow-Green, *Mathematics of war in Britain during WWI*

British mathematicians responded to the First World War in a variety of ways. Some volunteered their mathematical skills for work at the Royal Aircraft Factory where they could experience the risky practice of flying, while others went to the National Physical Laboratory where, safely on the ground, they did experiments using wind tunnels. Another group joined the Anti-Aircraft Experimental Section of the Ministry of Munitions where they worked on ballistics. There were also those who followed a military path, and those who, for reasons of conscience, refused to take an active part in the War. The talk discussed the war-time activities of a number of British mathematicians, and examined the impact of the War on their careers as well as on mathematics itself.

Keywords: World War I, aeronautics, anti-aircraft gunnery, pacifism.

– prof. Reinhard Siegmund-Schultze, *Some remarks and documents concerning the emigration of Polish mathematicians during the 1930s and early 1940s*

The talk discussed several archival documents coming from two specific sources, which have so far found relatively little attention among historians

of mathematics. These were the files of two organizations which supported scholars fleeing from the Nazis after 1933: the files of the Society for the Protection of Science and Learning (SPS) at the Bodleian Library in Oxford, U.K., and the files related to the Asylum Fellowship Plan organized by the Astronomer at Harvard University (Cambridge, USA) Harlow Shapley (1885–1972). The talk focussed on the surviving refugees and kept respectful silence in view of the irretrievable loss of life back in occupied Poland. Finally the talk stressed that Polish mathematical emigration contributed – similar to German-speaking emigration – considerably to the development of mathematics in the host countries, particularly in the United States.

Key words: Emigration of Polish mathematicians, Nazi Occupation of Poland, Society for the Protection of Science and Learning (SPSL, Bodleian Library Oxford), Asylum Fellowship Plan (Howard Shapley, Harvard).

13.06 – dr hab. Wiesław Wójcik prof. AJD, *Jan Śleszyński a polska szkoła logiczna*

Jana Śleszyńskiego, obok Kazimierza Twardowskiego i Zygmunta Janiszewskiego, można uznać za filar polskiej szkoły logicznej. Był profesorem matematyki uniwersytetu w Odessie, gdzie rozpoczął badania logiczne nad podstawami matematyki, które później (od 1911) kontynuował w Krakowie na Uniwersytecie Jagiellońskim. Stworzył system logiki dystansujący się wobec teorii typów Russella-Whiteheada. Rozwijał też metodę analizy logicznej, z której później zasłynęła polska szkoła logiczna. Jego dwutomowa *Teoria dowodu*, która wyszła w Krakowie (1925, 1929), była jedną z najnowocześniejszych wówczas prac z logiki i historii logiki. Stworzył metodę badań historii logiki i matematyki, która została przyjęta i wykorzystywana. Zainicjował też na ziemiach polskich rekonstrukcję logiki tradycyjnej za pomocą logiki współczesnej. Badania nad sylogistyką Arystotelesa i logiką średniowieczną kontynuowali m.in. Konstanty Michalski, Jan Łukasiewicz, Jan Salamucha, Tadeusz Czeżowski.

Słowa kluczowe: Jan Śleszyński, polska szkoła logiczna, filozofia analityczna, podstawy matematyki, logika matematyczna.

24.10 – dr hab. Andrzej J. Wójcik prof. IHN PAN, *Emil Habdank Dunikowski – geolog i podróżnik*

Emil Habdank Dunikowski (ur. 13 grudnia 1855 w Brzeżanach – zm. 24 czerwca 1924 we Lwowie) ukończył studia geologiczne w Wiedniu i w Monachium, habilitował się we Lwowie w 1884 roku. Prowadził badania geologiczne w Rosji, Turcji, Algierii, Tunezji i w górach Sichote Aliń na syberyjskim wybrzeżu Pacyfiku. W latach 1891–1893 i w 1906 roku odbył trzy

podróże naukowe do Stanów Zjednoczonych i Meksyku, w czasie których przebył kontynent od Atlantyku po Pacyfik. Szczególnie dokładnie zbadał Florydę i Meksyk, odwiedził też Park Narodowy Yellowstone. Plonem tych podróży były liczne publikacje, w których zajmował się badaniami geologicznymi, ale także Polonią amerykańską oraz etnografią plemion indiańskich. Wyniki podróży Dunikowski przedstawił w książkach: *Listy z Ameryki. Wrażenia z podróży po Ameryce Północnej* (1892), *Od Atlantyku poza góry Skaliste. Szkice przyrodnicze z dwuletniej podróży do Ameryki Północnej* (1893) oraz, wcześniej w 1892 roku, w częściach, na łamach czasopisma „Kosmos”, *Wśród Polonii w Ameryce. Druga serya „Listów z Ameryki”* (1893) oraz *Meksyk i szkice z podróży po Ameryce* (1913). Relacje z podróży na bieżąco były przez Dunikowskiego przesyłane i publikowane na łamach wielu czasopism. Pierwsza podróż do Stanów Zjednoczonych: *Listy z Ameryki*, przedstawiona była w 8 częściach na łamach „Gazety Lwowskiej” (1891). Następny wyjazd znalazł relacje w lwowskiej „Gazecie Narodowej” (1895), w tym seria: *Pieśń Legionów w górach skalistych. (Z cyklu obrazów z czwartej dzielnicy polskiej.)* – 10 części, i *W preryach. (Z cyklu obrazów z życia i przyrody czwartej dzielnicy polskiej.)* – 17 części. Opis podróży do Meksyku znalazł się w wydawanym we Lwowie „Słowie Polskim” (1906) pod tytułem: *Do kraju Montezumy* – 10 części, a także na kartach czasopisma „Kosmos” (1910): *Z Veracruz do stolicy meksykańskiej*.

Słowa kluczowe: XIX wiek, geologia, podróże naukowe.

Key words: XIX century, geology, scientific travels.

28.11 – prof. dr hab. Michał Kokowski, *Szkolnictwo wyższe i nauka w Polsce i na uchodźstwie w czasie II wojny światowej (przeгляд głównych problemów)*

Omówiono stan systemu szkolnictwa wyższego i nauki w czasie II wojny światowej (i wkrótce po niej) zarówno w Polsce (na terenach okupowanych przez III Rzeszę i przez Związek Radziecki), jak i na wygnaniu. Przedstawiono główne zagadnienia, obszernie rozważane w wielu publikacjach polskich uczonych od czasów II wojny światowej, m.in. dwie polityki represji: hitlerowską i sowiecką; zamknięcie polskich uniwersytetów przez nazistów; osobowe, materialne oraz intelektualne straty polskiego systemu szkolnictwa wyższego i nauki; nazizacja i sowietyzacja systemu szkolnictwa wyższego i nauki; publiczna i tajna działalność akademicka polskich uczonych; założenie nowych instytucji naukowych przez najeżdźców; emigracja polskich uczonych; utworzenie na uchodźstwie polskich instytucji szkolnictwa wyższego i nauki; aksjologia historyczna (zastosowano tu zasadę *sine ira et studio*). Podano zaktualizowane informacje statystyczne dotyczące systemu

polskiego szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce i na uchodźstwie w czasie II wojny światowej, w tym straty materialne, straty osobowe oraz straty intelektualne (mierzone m.in. liczbą utraconych dyplomów).

Słowa kluczowe: szkolnictwo wyższe, nauka, Polska, uchodźstwo, II wojna światowa, straty materialne, straty osobowe, straty intelektualne.

19.12 – dr Jan Surman, *Polityczna epistemologia polskiego pozytywizmu*

Pośród ostatnich trendów historii i filozofii nauki polityczna epistemologia wydaje się jednym z najbardziej owocnych do badania przeszłości poznania naukowego. Od Bruno Latoura, który we wczesnych latach 2000 proponował za pomocą tego podejścia zrekonfigurować obszary nauki i polityki poprzez naświetlenie ich epistemicznych pozycji, po niedawne projekty w Instytucie Historii Nauki im. Maxa Plancka w Berlinie, w których polityczna epistemologia definiowana była jako rozszerzenie programu historycznej epistemologii, wielu badaczy koncentrowało się nad pytaniem, czym jest polityczna epistemologia i jaką drogę powinno obrać zastosowanie tej koncepcji do badań historycznych. W moim referacie zastosowałem podejście politycznej epistemologii do opisanego dyskusji warszawskiego pozytywizmu. Wychodząc z założenia, że wiodący autorzy, związani z warszawskim pozytywizmem, redefiniowali obszary polityki, nauki, sztuki, ale także i natury, pokazałem, jak opisać można te zmiany poprzez pryzmat podejścia politycznej epistemologii. W szczególności opisałem zmiany obszarów poznawczych poprzez odniesienie do antropologii wiedzy izraelsko-węgierskiego historyka i filozofa nauki Yehudy Elkany i jego koncepcji obrazów wiedzy (images of knowledge), które analitycznie oddzielał od ideologii i stanu wiedzy (body of knowledge).

Słowa kluczowe: Yehuda Elkana, polityczna epistemologia, obrazy wiedzy, pozytywizm warszawski.

Komisja Spraw Europejskich

Przewodniczący: Michał Turała
 Zastępca przewodniczącego: Maria Nowakowska
 Sekretarze: Dorota Praszalowicz
 Jerzy Zdrada

22.01 – prof. dr hab. Jan Barcz, *Niemieckie odszkodowania dla Polski z tytułu zbrodni nazistowskich w świetle doświadczeń z negocjacji 1990–2000*

12.02 – dr Marek Prawda, *Przyszłość Unii Europejskiej – krajobraz po wstrząsach*

- 26.03** (wspólne z Wydziałem II Historyczno-Filozoficznym PAU) – prof. Roman Kuźniar, *Zachód w obliczu końca?*
- 9.04** – prof. Stanisław Biernat, *Czy Europa może się „wtrącać w wewnętrzne sprawy Polski”?*
- 15.05** – dr hab. Marcin Matczak prof. UW, *Aksjologie prawa polskiego i prawa europejskiego – podobieństwa i różnice*
- 25.09** (wspólne z Wydziałem II Historyczno-Filozoficznym PAU) – prof. Paweł Machcewicz, *Polska polityka historyczna; założenia, praktyka, wizerunek za granicą*
- 19.11** – prof. Jerzy Wilkin, *Polska w Unii Europejskiej – trudna gra o przyszłość* (w świetle raportu PAN)

Komisja Zagrożeń Cywilizacyjnych

Przewodniczący: Zygmunt Kolenda
Zastępcy przewodniczącego: Joanna Kurczewska
Janusz Szmyd
Sekretarze: Stanisław Nagy
Marcin Ślarzyński

- 20.02** (wspólne z Komisją Nauk Technicznych) – prof. Elżbieta Nachlik, *Zagrożenie i ochrona Krakowa przed powodzią*
- 20.03** (wspólne z Komisją Nauk Technicznych) – prof. Stanisław Nagy, mgr inż. Piotr Narloch, *Likwidacja stref niskiej emisji w Krakowie poprzez lokalne wykorzystanie gazu ziemnego do ogrzewania domów w zabudowie niskiej. Scenariusze możliwych działań na lata 2018–2025*
- 26.04** (wspólne z Komisją Nauk Technicznych) – prof. Ewa Rokicka, *Powiązania wobec bezpieczeństwa energetycznego i zmian klimatycznych w Europie*
- 21.06** – dr Piotr Dejneka, *Internet jako szansa i zagrożenie cywilizacyjne, czyli o społecznych konsekwencjach rewolucji informacyjnej*
- 29.11** – Janina Ochojska, *Skutki konfliktu zbrojnego w Syrii dla ludności cywilnej: sytuacja osób wewnętrznie przemieszczonych i uchodźców*

Komisja Filozofii Nauk

Przewodniczący: ks. Michał Heller
Zastępcy przewodniczącego: ks. Janusz Mączka
Sekretarze: ks. Wojciech Grygiel
Paweł Polak

15.01 – prof. dr hab. Bogusław Grabowski, *Koncepcje przestrzeni w muzyce*

21.01 – Paweł Kawalec, *Dynamika badań naukowych w naukach o życiu w świetle pojęcia rutyny badawczej na przykładzie mikroRNA*

Jako główna jednostka zmiany w wiedzy naukowej o życiu i jej ewolucyjnej dynamiki określone zostało pojęcie „rutyny badawczej”. Autor, nawiązując do współczesnego trendu w filozofii nauki, jakim są ewolucyjne podejścia w ekonomicznej wiedzy naukowej, charakteryzuje rutynę badawczą jako „rozpoznawalny, powtarzalny wzorzec współzależnych działań społeczności naukowej dzielącej reprezentację symboliczną”. W odróżnieniu od typowo ekonomicznych ujęć rutyn, ta definicja jest dwuwymiarowa, integralnie ujmując aspekt poznawczy oraz instytucjonalny dynamiki wiedzy naukowej. W przeciwieństwie do potocznego rozumienia tego terminu, rutyny badawcze są działaniem dynamicznym, gdyż każdorazowo wykonywane są (*enactment*) w procesie badawczym w mniej lub bardziej zmienionej postaci, a głównym źródłem tej zmienności w analizowanej dziedzinie nauki jest i) generowanie hipotez oraz ii) empiryczne ich ugruntowanie (w sensie B. van Fraassena). Szczegółowe studium badań nad mikroRNA – jednego z najważniejszych współczesnych odkryć w biomedycynie – służyło scharakteryzowaniu trzech głównych aspektów dynamiki rutyn badawczych: 1) powstanie, 2) rozwój oraz 3) retencja. Szczegółowo zaprezentowane zostało osiem głównych faz tworzących te trzy etapy w analizowanym przykładzie rutyny badawczej mikroRNA. W końcowej części wystąpienia autor polemicznie odniósł się do alternatywnych ilościowych ujęć naukometrycznych, wskazując ich ograniczenia w identyfikacji kluczowych odkryć w odniesieniu do prezentowanego przykładu.

19.02 – dr hab. Konrad Talmont-Kamiński, *Religia jako zjawisko kognitywne*

12.03 – dr Łukasz Lamża, *Systematyka organizmów żywych w epoce badań globalnej filogenezy*

16.04 – prof. Tomasz Placek, *Modalne aspekty fizycznego świata: czy Hume się myli?*

19.11 – prof. Gabriela Besler, *Krocząc różnymi ścieżkami, badamy prawdę. Tematyki korespondencji naukowej Gottloba Fregego z B. Russellem, D. Hilbertem i G. Peanem*

17.12 – dr Szymon Czarnik, *Ile jest prawdy w stereotypach? Czy są z gruntu fałszywe? Jeśli nie, to jak zmierzyć ich trafność?*

Badanie trafności stereotypów to temat relatywnie nowy i drażliwy. Autorzy prac poruszających zagadnienie realnych różnic międzygrupowych z reguły już na wstępie odnotowują podejrzliwość, z jaką traktuje się ich badania, oraz bronią się przed zarzutami natury moralnej. Stereotypy – zarówno w dyskursie potocznym, jak i naukowym – rutynowo łączone bywają bowiem

z uprzedzeniami i dyskryminacją. Walka ze stereotypami, traktowanymi jako przekonania z gruntu fałszywe, motywowana jest na ogół dążeniem do afirmacji różnorodności. Jest to o tyle paradoksalne, że nie byłoby sensu mówić o różnorodności, gdyby rozpatrywane grupy społeczne niczym się realnie nie różniły. Z tego względu bardziej owocne jest zdefiniowanie stereotypu jako uogólniającego sądu postaci „przedstawicieli grupy A mają wyższe/nizsze wartości cechy X od przedstawicieli grupy B”. Stopień trafności takiego sądu można zoperacjonalizować jako prawdopodobieństwo, że jest on prawdziwy dla dwóch losowo dobranych osób z grup A i B. Przykładowo, stereotypowe przekonanie o tym, że mężczyźni są wyżsi od kobiet, ma trafność rzędu 90%, a przekonanie, że wśród pełnoetatowych pracowników najemnych mężczyźni zarabiają więcej od kobiet, ma trafność nieco przekraczającą 60%. Konceptualizacja różnic między grupami jako różnic rozkładów, a nie tylko różnic średnich, przeciwdziała tendencji do bezwiednego traktowania stereotypowych sądów jako trafnych na niemal 100%.

Komisja PAU do Oceny Podręczników Szkolnych

Przewodniczący: Andrzej Kastory
Zastępcy przewodniczącego: Jerzy Kuczyński
Karol Sanojca
Sekretarz: Grzegorz Chomicki

Komisja odbyła 8 posiedzeń w dniach: 23.01, 27.02, 27.03, 22.05, 26.06, 25.09, 23.10, 27.11, podczas których wygłoszono 1 wykład i 1 komunikat oraz przedstawiono 4 oceny, 4 opinie i 11 recenzji podręczników².

Komisja PAU do Badań Diaspory Polskiej

Przewodniczący: Zygmunt Kolenda
Zastępcy przewodniczącego: Dorota Prasałowicz
Adam Stefan Walaszek
Sekretarz: Janusz Pezda

18.01 – kustosz Maria Wrede, *Projekt opracowania nowego Informatora o zasobie Archiwum Towarzystwa Historyczno-Literackiego i Biblioteki Polskiej w Paryżu*

² Materiały z posiedzeń Komisji zostaną opublikowane w t. XVI czasopiśmie „Opinie Edukacyjne PAU”.

- 15.03** – dr Rafał Raczyński, *Formowanie się społeczności polskiej i polonijnej w Islandii*
- 25.10** – dr Krzysztof Smolana, *Polonika archiwalne m.in. w Ameryce Łacińskiej i ich problemy*
- 15.11** – Dorota Janiszewska-Jakubiak, *Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA*
- 13.12** – dr hab. Hubert Chudzio prof. UP, mgr Mariusz Solarz, *Polskie nekropolie uchodźcze (wojenne) w Afryce Wschodniej i Południowej*

Komisja Antropologiczna

Przewodniczący: Joachim Cieślik
Zastępcy przewodniczącego: Jan Chochorowski
Henryk Głąb
Sekretarz: Marcin Brocki

- 15.06** – dr hab. Danuta Gawęcka prof. UAM, *Zdrowie i choroba w perspektywie antropologii medycznej*
- 19.10** – prof. dr hab. Jacek Tomczyk, *Zmiany środowiskowe w dolinie środkowego Eufratu (Syria) od wczesnego brązu do współczesności w świetle badań antropologicznych. Wyniki badań prowadzonych w latach 2003–2010*

Komisja Ergonomii

Przewodniczący: Maciej Złowodzki
Zastępcy przewodniczącego: Tadeusz Juliszewski
Edwin Tytyk
Sekretarz: Karolina Trzyniec

- 22.03** – dr inż. arch., mgr sztuki Anna Taczalska, mgr inż. arch. Andrzej Ryniak, *O ergonomii mebli dla dzieci*

Dzieci stanowią szczególną grupę ludzi – między innymi – w kontekście ergonomii. Ich antropometryczne cechy odbiegają od wielkości charakterystycznych dla ogółu społeczeństwa, a jednocześnie w szybkim tempie zmieniają się. W tym samym czasie formuje się zarówno układ kostno-mięśniowy, jak i nerwowy, kształtuje się postawa, poprawiają zdolności motoryczne, ale i rozwija intelekt. Także poczucie estetyki formuje się od najmłodszych lat. Dlatego tak ważne jest, aby dzieci już od pierwszych lat otaczane były sprzętami najwyższej jakości. Rynek produktów dla dzieci jest dzisiaj niezwykle

szeroki, ale wśród ogromu dostępnych akcesoriów i zabawek relatywnie niewiele jest mebli przeznaczonych dla najmłodszych. Tymczasem właściwie dobrane sprzęty, w odróżnieniu od „dorosłego” umeblowania, zapewniają wsparcie rozwoju układu kostno-mięśniowego, a także bezpieczeństwo użytkowania. Zaprezentowano zestaw nowoczesnych, drewnianych mebli dla dzieci – elementy wielofunkcyjne i nowoczesne w wyrazie, a jednocześnie – poprzez dobór materiału i sposób wykonania – formalnie odwołujące się do tradycji solidnych mebli i zabawek, z których korzystały kolejne pokolenia. Studium przypadku poprzedzone zostało prezentacją dostępnego na rynku – zarówno polskim, jak i zagranicznym – asortymentu mebli dla dzieci, omówieniem obowiązujących dla tych produktów norm i standardów oraz analiz przeprowadzonych przed przystąpieniem do prac projektowych.

26.04 – dr hab. inż. Grzegorz Szewczyk, *Zmienność percepcji obrazu przestrzeni roboczej operatora harwestera*

Zmienność sceny wizyjnej operatora harwestera została określona metodą analizy ruchu gałek ocznych (*eye tracking*). Celem omawianych badań było określenie percepcji obrazu przestrzeni roboczej operatorów harvesterów o różnym stażu pracy, pracujących w sosnowych drzewostanach rębnych i trzebieżowych. Badania przeprowadzono z wykorzystaniem analizatora Tobii Pro Glasses 2 w zakresie ścieżek skanowania wzroku (*gaze plots*), obszarów zainteresowania (*heat maps*), zmienności czasu trwania punktów skupienia wzroku (punktów fiksacji) oraz czasu przejścia pomiędzy nimi (sakkad). Zróżnicowany staż pracy odzwierciedlała scena wizyjna. Różna aktywność operatorów, związana z długością stażu pracy, stopniem wykształcenia, poziomem trudności prac oraz gotowością do podejmowania pracy w obrębie zmiany roboczej, widoczna była w zmienności czasu trwania punktów fiksacji i sakkad. Wraz ze wzrostem stażu pracy wzrastał o ok. 20% średni czas trwania fiksacji, natomiast czas trwania sakkady malał o ok. 50%. W obrębie zmiany roboczej zaobserwowano proporcjonalną do długości trwania zmiany zmienność aktywności operatora – czas trwania sakkady wzrastał, natomiast fiksacji malał. Badania eye-trackingowe mogą stanowić istotne uzupełnienie standardowych metod fizjologicznych, stosowanych w analizach stanowisk roboczych.

7.06 – dr med. Janusz Pokorski, *Medyczne wydarzenia niepożądane*

Medyczne zdarzenie niepożądane (ZN) to szkoda wywołana w trakcie diagnostyki i/lub leczenia, niezwiązana z naturalnym przebiegiem choroby i stanem zdrowia pacjenta, lub ryzyko jej wystąpienia. Według WHO zdarza się co dziesiątemu pacjentowi szpitalnemu. Tradycyjnie winę za wystąpienie ZN przypisuje się profesjonalistom opieki zdrowotnej, głównie lekarzom

i pielęgniarkom, tj. ostatniemu z ogniw łańcucha przyczynowo-skutkowego. Tymczasem zagadnienia istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa pacjenta to między innymi:

- normalizacja jednostek miar, procedur, nazewnictwa, interfejsów,
- doskonalenie sposobów monitorowania, zgłaszania i analizy ZN,
- doskonalenie pracy zespołowej, komunikacji i obiegu informacji,
- kształtowanie czasu pracy personelu zgodnie z zasadami chronoergonomii,
- doskonalenie pracy zespołowej i zasad sprawowania funkcji kierowniczych,
- doskonalenie procedur i eliminacja przepisów fikcyjnych, jak np. całkowity zakaz palenia w szpitalach, będący istotnym czynnikiem sprzyjającym zdarzeniom niepożądanym,
- zmęczenie personelu – obecnie zjawisko powszechne, wynikające z niedofinansowania opieki zdrowotnej.

Bezpieczeństwa pacjenta nie da się poprawić bez istotnego zwiększenia finansowania opieki zdrowotnej w celu eliminacji zjawiska „wieloetatowości”, zbyt małych obsad lekarskich i pielęgniarskich oraz emigracji zawodowej najlepszych.

8.11 – mgr inż. arch. Monika Jakubowska, *O projektowaniu szpitali – ergonomia w projektowaniu sal operacyjnych*

Przedstawiono następujące zagadnienia:

- Procesy pracy i zarządzania operacją przez lekarzy operatorów i anesteziologów.
- Prezentacja zdjęciowa obiektów o najwyższym poziomie referencyjności – m.in. z Krakowa (sale operacyjne w Szpitalu Uniwersyteckim).
- Zadania architekta – projektowanie szpitali i placówek medycznych przy współpracy personelu medycznego i administracyjnego.
- Prezentacja projektów autorskich.

Ponadto omówiono obecnie bardzo dynamicznie rozwijający się kierunek projektowania obiektów medycznych – przede wszystkim sali operacyjnych z wysoko zaawansowaną technologią, w których lekarze dokonują małych i wielkich „cudów”, by ratować życie ludzkie.

Komisja Zarządzania Kulturą i Mediami

Przewodniczący: Emil Orzechowski
Zastępca przewodniczącego: Kazimierz Sowa
Sekretarz: Joanna Szulborska-Łukaszewicz

- 10.01** – dr Katarzyna Plebańczyk, *Kultura i zrównoważony rozwój*
- 7.02** – dr Henryk Pietrzak, *Zarządzanie strachem w aspekcie globalnego dżihadu*
- 4.04** – prof. dr hab. Grażyna Praweńska-Skrzypek, dr Justyna Maciąg, *Ewaluacja polityki naukowej i innowacyjnej – analiza krytyczna*
- 9.05** – dr Bożena Gierat-Bieroń, *Program Znak Dziedzictwa Europejskiego jako nowe otwarcie polityki kulturalnej UE w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego*
- 7.11** – dr hab. inż. Krzysztof Leja, *Czy (jak?) uniwersytetem można zarządzać?*
- 5.12** – dr hab. Jan Kreft, *Sztuczna inteligencja a rozwój Google i Facebook; między wpływem a władzą*